

Увага: «прамая лінія»! КАЛІ ЗАХВАРЭЛА ДЗІЦЯ На пытанні нашым чытачам падчас «прамой лініі» адказаў загадчык кафедры дзіцячых інфекцыйных хвароб Беларускага дзяржаўнага медыцынскага ўніверсітэта, дацэнт, галоўны пазаштатны дзіцячы інфекцыяніст рэспублікі Іна Генадзьеўна ГЕРМАНЕНКА.

Мадэрнізацыя сродкаў ППА павінна садзейнічаць павышэнню іх баявой эфектыўнасці

Мадэрнізацыя сродкаў праціпаветранай абароны, што знаходзіцца на ўзбраенні беларускай арміі, павінна не толькі істотна павысіць іх баявую эфектыўнасць, але і садзейнічаць росту экспарту паслуг у галіне мадэрнізацыі ўзбраенняў і ваеннай тэхнікі. Аб гэтым заявіў Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, наведваючы Дзяржаўны ваенна-прамысловы камітэт.

Будзе павышаны паказчык даходу для атрымання бясплатнага харчавання на дзяцей?..

На ўчарашнім пасяджэнні Прэзідыума Савета Міністраў Беларусі, якое прайшло пад старшынствам прэм'ер-міністра Сяргея Сідорскага, падчас абмеркавання ходу рэалізацыі прэзідэнцкай праграмы «Дзеці Беларусі» на 2006—2010 гады, міністр працы і сацыяльнай абароны Уладзімір Патупчык паведаміў, у прыватнасці, што з 1 студзеня наступнага года ў рэспубліцы плануецца павялічыць да 80 працэнтаў бюджэту пражыткавага мінімуму памер дапамогі на догляд дзіцяці ва ўзросце да трох гадоў.

Акрамя таго, яшчэ адна ініцыятыва міністэрства — прапанаваць павышэнне паказчыка даходу для атрымання бясплатнага харчавання на дзяцей ва ўзросце да двух гадоў. Паказчык, які дзейнічае сёння, а гэта 60 працэнтаў бюджэту пражыткавага мінімуму, паводле меркавання Уладзіміра Патупчыка, не дазваляе ў поўным аб'ёме выкарыстаць выдаткаванне на гэтыя мэты фінансавыя сродкі.

Як праінфармаваў міністр, значнай мерай матэрыяльнай падтрымкі сем'яў прайшла павелічэнне памеру аднаразовай дапамогі ў сувязі з нараджэннем дзіцяці. Таксама для шматдзятных сем'яў і сем'яў, якія выхоўваюць дзіцяці-інвалідаў, эфектыўна выкарыстоўваюцца падатковыя льготы: для іх устаноўлены штомесечны падатковы вылік пры наяўнасці падходнага падатку ў памеры чатырох базавых велічынь на кожнае дзіця. Крайне важным для вырашэння жылльёвага праблем сем'яў міністр назваў прыняцце ўказу кіраўніка дзяржавы, які прадугледжвае павелічэнне памеру фінансавай падтрымкі шматдзятных сем'яў у пагазненні запэўчанасці па выдзяленні льготных крэдытаў, а таксама прадастаўненне фінансавай падтрымкі малым сем'ям пры пагазненні запэўчанасці па льготных крэдытах. Прыняты дзяржавай меры, паводле слоў Уладзіміра Патупчыка, станоўча паўплывалі на тэндэнцыю на нараджальнасці. Напрыклад, летась у краіне нарадзілася на 6 працэнтаў больш дзяцей, чым пазалетас. А сёлета за 10 месяцаў нарадзілася ўжо 86 тысяч 800 дзяцей, што на 8,5 працэнта больш у параўнанні з аналагічным леташнім перыядам.

Узровень падаткавай злачыннасці ў Беларусі летась уладася знізіць на 10,5 працэнта, а за 10 месяцаў гэтага года — на 19 працэнтаў. Паменшылася і колькасць злачынстваў, што ўчынілі падлеткі ў стане алкагольнага ап'янення. Разам з тым, паводле даных МУС, з пачатку года ў невярзюым стане было затрымана больш за 8500 непўналетніх. А таму, лічыць міністр, у краіне неабходна павысіць эфектыўнасць выхавача-прафакцыйнай работы з непўналетнімі.

Пад спецыяльным медыцынскім наглядам у Беларусі знаходзіцца больш за 210 тысяч дзяцей, якія пацярпелі ад катастрофы на ЧАЭС. Між іншым, сёлета было запланавана забяспечыць пуджыкам на адраўляльніцы і санаторна-курортнае лячэнне больш як 130 тысяч дзяцей, якія пражываюць на забруджанай тэрыторыі. За 10 месяцаў прайшлі аздараўленне ўжо амаль 120 тысяч дзяцей. Асобна на пасяджэнні было вылучана пытанне, якое датычыцца ацэнкі ачышчальнага дзеяння харчавання. У прыватнасці, прэм'ер-міністр Сяргей Сідорскі засяродзіў увагу прысутных на тым, што не ўся прадукцыя беларускіх вытворцаў запатрабавана пакупнікамі. Дарчы, сёння на складах знаходзіцца каля 1,5 мільёна ўмоўных бланшаў з дзіцячым харчаваннем. «Калі зараз затавараныя склады прадрываюцца, то навошта нам нарошчыць магутнасці па яго вытворчасці? — запытаўся прэм'ер. А таму, на думку кіраўніка ўрада, шэрагу адказных міністэрстваў неабходна прадаваць над павышэннем якасці і рэацыі дзіцячага харчавання. Толькі ў такім выпадку можна весці гутарку пра канкурэнтаздольнасць ачышчальнай прадукцыі. «Сёння каталізатор якасці — наша насельніцтва», — заўважыў прэм'ер. А таму мы павінны актывізаваць працэс вытворчасці якаснага харчавання, у першую чаргу за кошт удакладнення рэацыі. Толькі ў гэтым выпадку людзі на ўнутраным рынку будуць купляць харчаванне ў поўным аб'ёме, — адзначыў Сяргей Сідорскі.

Ігар ШЧУЧЭНКА.

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

Фёдар Муравейка з вёскі Тычыны Салігорскага раёна працягвае старажытны паляшукі промысел — бортніцтва. Як рабілі дзяды-прадзеды, 68-гадовы пенсіянер, былы механізатар трымае на галінах векавых дубоў пчаліныя борці-калоды.

КУП «МИНСКИЙ ОБЛАСТНОЙ ЦЕНТР УЧЕТА НЕДВИЖИМОСТИ» проводит открытый аукцион по продаже административно-управленческого здания (915, 4 кв.м) в г. Логойске по ул. Победы, 102. Пл. зем. уч. 0,1926 га. Начальная цена — 348 625 139 бел. руб. с НДС. Подробное описание опубликовано в газете «Звязда» от 17.10.2007 г. Аукцион состоится 13.12.2007 г. в 12.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, к. 321. Заявления на участие и необходимые документы принимаются по 12.12.2007 г. до 17.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, к. 326.

У Бераставіцкім раёне Гродзенскай вобласці пошук лясных самагаішчыкаў намераны весці з дапамогай беспілотнага мотадальтэплана. Апарат з размахам крылаў больш чым метр аснашчаны электрычным маторам, відэаапаратурай і дыстанцыйным кіраваннем, радыус дзеяння якога складае 1 км. Мінімальная хуткасць планера — 72 км/гадзіну, максімальная — 210 км/гадзіну. Запусцішы яго над лясам, аператар па маніторы будзе знавіраць за тым, што здымае відэакамера, устаноўленая на фізіяляжы дэльтаплана.

НА ЗДЫМКУ: эксперт-криміналіст Бераставіцкага РАУС старшы лейтнант міліцыі Аляксандр ВЕНКОВІЧ рыхтуе мотадальтэплан да палёту.

АНТЫСАМАГОНЫ ПЛАНЕР

Хто куды, а мы на пошты!

...Любымі анекдот Аркадзія Райкіна: у адзін час, па адной і той жа чыгуначнай каліі, насустрач адзін аднаму выйшлі два цягнікі. І... не сустрэліся. Чаму? Ды не лёс быў. А калі лёс... «Дваццаць пяць гадоў таму, пасля заканчэння вучылішча, — піша пра сябе Ірына Яўгенаўна Батура з вёскі Заельні Асіповіцкага раёна, — я прыйшла працаваць фельчарам на высковы ФАП і ўпершыню, па парадзе паштальона, выпісала «Звязду». З той пары — мы ніколі не расстаёмся. Мне нават здаецца, што я асабіста знаёмая з усімі журналістамі. Разглядаю здымкі Анатоля Клешчука, чакаю «Фотаслоў» Яўгена Пісецкага, шукаю рубрыкі Валянціны Доўнар, шмат карыснага даведваюся з «Гарачых тэлефонаў» Сяргея Расолькі, з «Прамых ліній». У рабоце выкарыстоўваю парадзі з «Краіны здарова», у грамадскай дзейнасці (я дэпутат сельскага Савета) вельмі дапамагаю «Мясцовае самакіраванне». Дома — «Хатняя энциклопедыя». Сыны чытаюць «Чырвоную змену», разам мы хоць з цяжкасцю, са слоўнікамі, але разгадваем крыжаванкі... Бралі ўдзел і ў розыгрышы прышоў. Нават аднойчы выйгралі. Не халадзільнік, вядома ж, не тэлевізар, але ўсё роўна было вельмі прыемна...». Газету Ірына Яўгенаўна параіла паштальёну, Анастасу Лявонаву Семанючыню з вёскі Бярозавы Гай, што на Міншчыне, у 1943 годзе пакінулі партызанам. Галіне Аляхновіч з в. Валікавічы Салігорскага раёна — перадаў у спадчыну бацька, Ганну Дробы з Мінска на «Звязду» вывела кароткае тэлевізійнае... «Родная газета на роднай мове», Алену Малько з Дзятлава — Інтэрнэт, некага, не выключана, — дні падлісчыкаў... А таму заўтра маленькі звяздзішчык дэсант і ўласны карэспандэнты ў абласных цэнтрах ідуць на паштатмы. Каб сустрэцца і пазнаёміцца са сваімі пастаяннымі, а, мо і новымі чытачамі, каб адказаць на іх пытанні, правесці віктарыны, разыграць што-кольвечы з прызоў... Вы ўжо падпісаліся? Тады гэты дзень для вас: магчыма, іншым расказаце, на якое выданне і чаму? Вы яшчэ збіраецеся? То можа зрабіць гэта заўтра. Вы не збіраецеся? Тады тым больш цікава, чаму? ...Прыходзіце. З 12 гадзін чакаем.

Святлана ЯСКЕВІЧ (г. Брасць), Сымон СЫСТУНОВІЧ (г. Баранавічы), Аляксандр ПУКШАНСКІ (г. Віцебск), Уладзімір ПЕРНІКА (г. Гомель), Барыс ПРАКОПЧЫК (г. Гродна), Ілона ІВАНОВА (г. Магілёў), Таццяна ЛЯТКОВІЧ, Уладзімір ЗДАНОВІЧ (г. Мінск). Дарчы, на сталічным паштамец можна будзе набыць кнігу Валянціны Доўнар «Праз каханне». Пры жаданні — з аўтаграфам.

Падпіска-2008 29 ЛІСТАПАДА РЭСПУБЛІКАНСКІ ДЗЕНЬ ПАПІСЧЫКА

Фонд «Минскоблгосмушество» 29 декабря 2007 года в 11.00 по адресу: г. Минск, ул. Чкалова, 5, проводится открытый аукцион по продаже объектов республиканской собственности, расположенных по адресу: Минская область, Смолевичский район, пос. Зелёный Бор, находящихся в хозяйственном ведении производственного республиканского унитарного предприятия «Зеленоборское».

ИЗВЕЩЕНИЕ ОБ АУКЦИОНЕ Наименование объекта Здания и сооружения Местонахождение объекта Брестская обл., Брестский район, р.п. Мухавец

Дырэктар Рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства «Белдзіпрадар» Аляксей ФЁДАРАЎ: «НАША ГАЛОЎНАЯ ЗАДАЧА — ПАВЫСІЦЬ ЭКАНАМІЧНАСЦЬ, НАДЗЕЙНАСЦЬ АБ'ЕКТАЎ, ЗНІЗІЦЬ ЭНЕРГАЁМІСТАСЦЬ БУДАЎНІЦТВА, ЗАБЯСПЕЧЫЦЬ БЯСПЕКУ РУХУ, КАМФОРТ ДЛЯ КАРЫСТАЛЬНІКАЎ ДАРОГ»

ХРОНІКА АПОШНІХ ПАДЗЕЙ У СУТЫКНЕННЯХ МОЛАДЗІ З ПАЛІЦЫЯЙ Пад парыжкам пацярпелі 90 чалавек У сутыкненнях маладзёжных групак з паліцыяй у прыгарадзе Парыжа, якія доўжылі ўсю ноч, каля 60 супрацоўнікаў французскай паліцыі атрымалі раненыя розныя ступені цяжкасці.

Еўрапейцы і амерыканцы лічаць, што да 2020 года светам будзе кіраваць кітай ці зША Еўрапейцы і амерыканцы перакананыя, што да 2020 года дамінуючай сілай у свеце ажакацца Кітай ці ЗША, сведчаць вынікі апытання. Шанцы Расіі на сусветнае лідарства ацэнены даволі нізка.

Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства па разведцы і праектаванні аўтамабільных дарог і штурчых збудаванняў на іх «Белдзіпрадар» 15 верасня адзначыла сваё 75-годдзе. «Звязда» ўжо неаднойчы расказвала аб рабоце галіновага праектнага інстытута Беларусі, але і без таго «Белдзіпрадар» у асаблівым прадстаўленні патрэбы не мае.

ISSN 1990 - 763X Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 28.11.2007 г. (для б/н разлікаў) 1 долар ЗША ..... 2 153,00 1 еўра ..... 3 196,24 1 латывійскі літ ..... 4 573,55 1 літоўскі літ ..... 925,82 1 чэшская крона ..... 119,42 1 польскі злоты ..... 866,45 1 расійскі рубель ..... 88,56 1 украінская грыўня 426,63

АСАБЛІВАЯ «МІСІЯ» АМНІСТЫІ

Беларуская дзяржава ў чарговы раз правяла міласэрнасць да людзей, якія знаходзяцца за кратамі. Днямі кіраўніком краіны быў падпісаны Закон «Аб амністыі некаторых катэгорый асоб, якія здзейснілі злачынствы». Асабліва сёлетній амністыя спецыяльна для «Звязды» камітэту начальнік аддзела па нагляду за законнасцю выканання крымінальных пакаранняў Генеральнай пракуратуры Беларусі Юрый ГАРШКА.

— Юрый Іванавіч, апошнім часам амністыі ў нашай краіне аб'яўляюцца амаль штогод. Чым абумоўлена сёлетняе «дараванне грахоў» парушальнікам закона? Ці не з'яўляецца амністыя спецыяльным спосабам вырашэння праблемы перанаселенасці месцаў пазбаўлення волі?

— Кожная амністыя з'яўляецца актам гуманнасці дзяржавы ў дачыненні да людзей, якія, скажам так, збочылі з правільнага шляху. Ім даецца яшчэ адзін шанец выправіць злачынскую памылку і пачаць жыццё з чыстага ліста. У гэтым асноўнае сутнасць амністыі. Зразумела, што яна дапамагае вырашаць і некаторыя праблемы пенітэнцыянага сістэмы, змяшчае бюджэтныя траты. Напрыклад, паводле звестак МУС, сёлетняя амністыя даць магчымасць эканоміць штогод 2 млрд рублёў, якія выдзяляюцца з бюджэту краіны на ўтрыманне знявольненых. Што да перанаселенасці месцаў пазбаўлення волі, то цяпер гэтая праблема не настолькі актуальная, як раней. На 1 лістапада ў папраўчых калоніях знаходзіцца больш за 36 тысяч чалавек, яшчэ 6714 — адбываюць пакаранне ў выглядзе абмежавання волі, большыя часткі з іх асуджаныя на некалькі гадоў знявольнення, што да перанаселенасці месцаў пазбаўлення волі, то цяпер гэтая праблема не настолькі актуальная, як раней. На 1 лістапада ў папраўчых калоніях знаходзіцца больш за 36 тысяч чалавек, яшчэ 6714 — адбываюць пакаранне ў выглядзе абмежавання волі, большыя часткі з іх асуджаныя на некалькі гадоў знявольнення, што да перанаселенасці месцаў пазбаўлення волі, то цяпер гэтая праблема не настолькі актуальная, як раней.

— Якая колькасць асуджаных можа разлічвацца на амністыю і колькі чалавек рэальна апынуцца на волі?

— Сёлетняя амністыя не такая буйнамаштабная, як папярэдняя. Яна закране толькі тых парушальнікаў закона, у дачыненні да якіх ужо вынесены прысуд. Асобы, якія знаходзяцца пад следствам, пад амністыю не трапяць. У адносінах ад мінулых амністыі, не будзе практыкавацца вызваленне ад пакарання на 1 год. Інакш кажучы, многія асуджаныя не дачакаюцца змяняння сваёму тэрміну на памянёны час. Але, напэўна, галюнай адметнасцю і прынцыпам амністыі з'яўляецца тое, што разлічваць на міласэрнасць дзяржавы могуць толькі асуджаныя, якія кампенсавалі нанесеную сваімі злачынствамі шкоду. Усяго на амністыю тэарэтычна мо-

БРЭСТЧЫНА АЛІМПІЙСКАЯ: ГАТОЎНАСЦЬ ПАВЫШАНАЯ

Гэтымі днямі Брэстчына стала спецаб'явітам алімпійскага руху краіны: тут, на радзіме першай алімпійскай чэмпіёнкі-2004 у бегу на 100 метраў Юліі Несцэрэнкі, адбыўся семінар Нацыянальнага алімпійскага камітэта.

На жаль, з-за хваробы «белая маланка» не змогла паўдзельнічаць. Тым не менш узровень сустрэчы быў высокі: першы віцэ-прэзідэнт Нацыянальнага алімпійскага камітэта, памочнік Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па пытаннях спорту Геннадзь Аляксеев, міністр спорту і турызму Александр Грыгарыў, намеснік старшыні Брэсцкага аблвыканка Леанід Цупрык, першы беларускі алімпійскі чэмпіён-1960 у Рыме вясляр Сяргей Макаранка... Дарэчы, цяпер з лёгкай рукі Сяргея Лаўрэнецвіча ў Брэсце з'явілася плошча Алімпійскай славы — яна размясцілася па суседстве з Лядовым палацам.

Для шматлікай дэлегацыі семінара з усьмі абласных цэнтраў і сталіцы ў горадзе над Бугам і за яго межамі было што падглядзець і чаму па-добрану пазаірадоўсць. Чаго толькі варта новы вяслярны канал з адмысловай гасцініцай для спартсменў і гасцей! Невядома, што ў хуткім часе тут пройдзе міжнародныя спарбніцтва, у тым ліку суветнае першынае. Усім без выключэння гасцей ураду сваёй веліччой ультрасучаснага спарткомплексу «Вікторыя». Пад дахам гэтага монстра з поспехам і ў павышаным камфорце трэніруюцца дзіцяча-юнацкія каманды па гандболе, баскетболе, ватэболе, індархакеі... Як вядома, гэты аб'ект, які вяслярны канал, адкрывае кіраўнік нашай дзяржавы Александр Лукашэнка. З іных спартыўных комплексаў, вартых увагі, гэты ўбачылі і ацанілі спартыўны комплекс «Брэскі», Лядовы палац, лёгкаатлетчны манеж «Брэст», стадыён «Будайнік»...

Намеснік старшыні Брэсцкага аблвыканка Леанід Цупрык падкрэсліў, што Брэстчына ў пачатку новага

тэку разлічвае 5940 чалавек асуджаных да пазбаўлення волі. Праўда, з іх 3820 пакуль што маюць даўгі перад дзяржавай і людзьмі, якім яны зрабілі шкоду. Аднак шанец трапіць на волю ў іх ёсць, калі на момант разгляду адпаведных дакументаў яны кампенсуюць урон. Хоць, зусім верагодна, не ўсім гэты даецца. Да таго ж, будучы ўлічана і паводзіны ў месцах пазбаўлення волі прэтэндэнта на амністыю. Увогуле, як падлічылі ў Міністэрстве ўнутраных спраў, рэальна амністыя закране 3512 асуджаных, з іх 1682 знаходзяцца ў калоніях і арыштных дамах, 850 — у папраўчых установах адкрытага тыпу і 980 грамадзянаў, якія стаяць на ўліку ў крымінальна-выканаўчых інспекцыях.

— Зыходзячы з практыкі мінулых гадоў, ці паўплывае сёлетняя амністыя на крымінагенную сітуацыю ў краіне?

— Я лічу, што амністыя не прывядзе да абвастрэння крымінагеннай сітуацыі, бо небяспечна значныя застануцца за кратамі. Напрыклад, не могуць разлічвацца на сёлетнюю амністыю грамадзяне, якія ўжо аднойчы скарысталіся ёй і зноў апынуліся за кратамі, злачынцы, якім смаротнае пакаранне ў парадку павінавана было заменена на пазбаўленне волі, асобы, асуджаныя да пахціцтва знявольнення, а таксама за стварэнне злачынчай арганізацыі альбо ўдзел у ёй, бандацты і тыя, хто аб'яўлены ў вышук у сувязі з ухіленнем ад пакарання.

— Калі пачнецца працэс вызвалення амністываных і колькі часу ён будзе доўжыцца?

— Фактычна гэты працэс ужо адбываецца. Бо для адміністрацыі папраўчых устаноў амністыя не была нечым нечаканым. Наадварот, пра яе даўно ведалі, рыхталіся. Так што многія асуджаныя, якія маюць права на амністыю, могуць сустраць Новы год на волі, разам са сваімі блізкімі. Увогуле, законам адводзіцца на правядзенне амністыі паўгода.

— Юрый Іванавіч, зусім верагодна, што некаторых амністываных свабодна сустране не вельмі радасна. Такія асобы, напрыклад, не хочучы браць на працу, а значыць, існуе небяспека зноў узаяцца за «злачыннае рамяство» і ў рэшце рэшт вярнуцца на турэмныя бары.

— Сапраўды, вельмі важна інтэграваць гэтых людзей у нармальнае жыццё. Таму закон абавязвае месцавыя выканаўчыя і распрадчныя органы прыняць неабходныя меры для прадаўжэння выхавання і лячэння памянёных асобаў. Для іх, напрыклад, ужо забараняваны працоўныя месцы. Было б толькі жаданне працаваць і жыць як усё законнааслушальныя людзі.

Мікола ДЗЯБЕЛА.

Першы віцэ-прэзідэнт НАКА Геннадзь Аляксеев, які адметнасць сёлетняй сустрэчы на Брэстчыне адзначыў, што цяпер у рабоце семінара ўдзельнічалі кіраўнікі буйных гарадоў, што азначае якасны пераход арганізаванага алімпійскага руху сталіцы і абласных цэнтраў у раёны. Міністр спорту і турызму Александр Грыгарыў, правёўшы аналіз выступлення нашых атлетаў па розных міжнародных спарбніцтвах у сёлетнім сезоне, акрэсліў якія добрыя перспектывы беларускіх алімпійцаў на выступленні ў Пекіне. Александр Уладзіміравіч зазначыў, што на бліжэйшых Алімпійскіх гульнях мы павіны заваяваць не менш за 17 медалёў, што будзе гарантываць шлях у 20 наймагчымых дзяржаў планеты.

Уладзімір ЗДАНОВІЧ. Мінск—Брэст.

У Беларусі з 1 студзеня 2008 года спрашчаецца парадак ліцэнзавання

Прэзідэнт Беларусі Александр Лукашэнка 26 лістапада выдаў дэкрэт № 7, якім уносяцца змяненні і дапаўненні ў Палажэнне аб ліцэнзаванні асобных відаў дзейнасці.

Дакумент накіраваны на далейшую абарону правоў грамадзян і арганізацый у мэтах устанавлення залішніх бюракратычных працэдур, спынення правапорушэнняў, а таксама забяспечвае вырашэнне іншых пытанняў, якія ўзнікаюць пры ліцэнзаванні.

Дэкрэт прадуладжвае скарачэнне колькасці дакументаў, патрэбных для атрымання ліцэнзіі, а таксама ўвядзе з'яўляючыся прынцып прадаўжэння тэрміну дзеяння ліцэнзіі. Пры гэтым забараняецца ў сувязь з ліцэнзіяй перабраваць дакументы, якія ліцэнзуючы орган можа запісаць у дзяржаўныя органы і іншыя арганізацыі самастойна. Такі падыход сядзейнічае рэалізацыі прынцыпу «аднаго акана» ў сістэме ліцэнзавання. Дэкрэт таксама спрашчае парадак атрымання копіі ліцэнзіі: з 1 студзеня 2008 года копіі ліцэнзіі будуць з'яўляцца непасрэдна падпісанымі калонія юрыдычнай асобы і пятакці гэтага арганізацыі, а не ліцэнзуючым органам.

Юрыдычныя асобы, да якіх у выніку рэарганізацыі далучана іншая юрыдычная асоба або з якіх выдзелілася новая юрыдычная асоба, могуць прадоўжыць дзейнасць на аснове раней выданага ліцэнзіі, калі названыя ў ёй звесткі не змяніліся. У процілеглым выпадку ў ліцэнзуючы асоба неабходна змяненні і (або) дапаўненні ва ўстаноўленым парадку. За ліцэнзуючым органам замацоўваецца права прыпынкі або спынення, а за судом — спынення дзеяння ліцэнзіі па аднаму або некалькіх аб'ектах падраздзяленняў (філіялах), а таксама ў адносінах да асобных ліцэнзійных работ і (або) паслуг. Пры гэтым на астатнюю дзейнасць дзеянне ліцэнзіі захоўваецца.

Для ўстанавлення адзіных відаў падатковых плацяжоў выключнае ліцэнзійны збор і ўвядзення дзяржаўнай пошліна ў якасці плацяжу за выдчу ліцэнзіі, унесеныя ў яго змяненні і (або) дапаўненні, прадаўжэнне тэрміну дзеяння ліцэнзіі, выдчу яе дубліката.

Акрамя таго, дэкрэтам прыводзіцца ў адпаведнасць з дзеючымі заканадаўчымі актамі назвы некаторых ліцэнзуючых відаў дзейнасці... Пры гэтым бланкі ліцэнзіі на ажыццяўленне гэтых відаў дзейнасці, выданыя да 1 студзеня 2008 года, неабходна замяніць да 31 снежня 2008 года на бланкі новых спецыяльных дэвізоў (ліцэнзіі), за выключэннем выпадкаў спынення ліцэнзуючай дзейнасці ў 2008 годзе, у тым ліку ў сувязі з завяршэннем тэрміну дзеяння ліцэнзіі. Дэкрэт уступае ў сілу з 1 студзеня 2008 года.

Паводле паведамленняў прэс-службы Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь і БЕЛТА.

КРУГЛЯНСКАЯ РАЗУМНІЦА

Вучаніца 10-га класа сярэдняй школы № 1 раённага цэнтру Круглае стала пераможцай Міжнароднай алімпіяды па рускай мове.

Маша Башарава паслядоўна выйгрвала на школьнай, раённай і абласной алімпіяды. Пасля паспяховага выступлення на рэспубліканскай алімпіядзе дзяўчынка была залічана ў беларускую каманду, якая паехала ў Маскву.

У Міжнароднай алімпіядзе бралі ўдзел больш за сто школьнікаў з краін СНД і Балтыі. Дзяўчынка з Круглае перамагла ў лінгвістычным турніры, атрымаўшы грамату за лепшы сацыяльна-псіхалагічны каментарый да тэкста ў літаратурным конкурсе і бліскуча выступіла ў спарбніцтве з рускай славецнасцю «Разумнікі і разумніца».

Машу Башарава вучыць настаўнік-філолаг Алег Галаўкоў. А сама 10-класніца, акрамя рускай мовы, захапляецца яшчэ і англійскай.

Ілона ІВАНОВА.

ЗНОЎ СКРАЛІ ГРОШЫ Ў ВНУ

Яшчэ ў адной віцебскай ВНУ скралі грошы. А пакуль яшчэ не завершана расследаванне злачынства, учыненага напрыканцы верасня ў Віцебскай дзяржаўнай акадэміі ветэрынарнай медыцыны. Тады з касы гэтай ВНУ скралі каля 70 міліянаў, што прызначана для выплаты стыпендыі студэнтам першага курса. Касір пайшла на перапынак і не паставіла аб'ект на сігналізацыю.

І вось у віцебскім філіяле Мінжарнадага інстытута працоўных і сацыяльных адносін (таксама ў перапынак) скралі больш за 10 міліяноў рублёў, што загінула ў вучэбную заочнік, і аванс для супрацоўніка. Зламынікі скарысталіся тым, што бухгалтары ўзялі з сабой толькі адну звязку ключоў, а другая засталася ў кабінце. Невядома, ці ўдалося ім атрымаць грошы і не прымае сур'ёзных мераў, каб не дапусціць такіх здарэнняў. Выходзіць, гісторыя паўтарылася.

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Званок у карпункт: карэспандэнт высвятляе сітуацыю ЧАМУ ДАРАГАЯ ВАДА ДЛЯ ПАЛІВУ?

Пасля публікацыі ў «Звяздзе» ў рубрыцы «Наваткі звычайнага грамадзяніна» артыкула «2 x 2 будзе 5? Арыфметыка ад ЖЭУ», дзе расказвалася пра няправільнае налічэнне платы за ваду ў адным са шматкватэрных дамоў, у віцебскі карпункт патэлефанавалі з Лёзненскага раёна.

— Прыватнае. А вы можаце прыняць зваўку, каб высветліць нашу сітуацыю? Я — пенсіянерка, Валенціна Аляксандраўна Шаўцова. Тэлефаную ў аргарадэцка Дабрамыслі Лёзненскага раёна. Жывём з мужам на вуліцы Лясная, у доме № 4, — расказвала жанчына. — Выпісваем нашу газету гадоў 20. Добра, што можна выказаць свае думкі. Вось мы пісалі пра ваду. У нас таксама бярэць вельмі высокую плату за ваду, але за тую, што прызначаецца для паліва агарода. Уявіце сабе: за адзін з летніх месяцаў я ў цэлым заплаціла за спажытую ваду больш за 17 тысяч рублёў.

Нехта вырашыў, што на адну сотку зямлі агарода мы спажываем 75 кубаметраў вады. Плюс налічылі за месяц за спажыванне вады для дома ўсяго болей за 2,1 тысячы рублёў. Разам з вадой на палі выйшла 17 582 рублі. Чаму так мала? У мяне сваякі ў Оршы за аналагічнае плаціць значна меней. А колькі ад Лёзненшчыны да Оршы? Не тысячы ж кіламетраў. Мы ж не ў Сахары жывём, што такая вялікая розніца ў падліку! Няўжо звычайная вада ў нас у раёне можа быць такая дарагая? Звярталіся мы з суседкай Раісай Вялічэнай Бандаронай у сельскі і раённы Са-

веты. У апошнім адзначылі, што адпаведныя рэкамэндацыі адпаведна ідуць па лініі ЖКГ... Але так мы і не зразумелі: што даў такіх нарматываў, хто іх зацвердзіў? Можа бы разбірацца?

Старшыня Лёзненскага раённага Савета дэпутатаў Тамара Дрыленак адзначыла:

— Мясяцова ўлады проста зацвердзілі рэкамэндацыі адпаведна нарматываў. Наколькі я памятаю, проста ў структуры ЖКГ раёна больш выдаткаў. Так, да нас звярталіся з Дабрамыслі за пытаннем, што вас цікавіць. Думаецца, што лепш высветліць сітуацыю ў кіраўніцтва ЖКГ...

Па кансультацыйную дапамогу я звярнулася ва ўпраўленне жыллёва-камунальнага гаспадаркі Віцебскага аблвыканкама. Спецыялісты планова-эканамічнага аддзела растлумачылі, што, сапраўды, у кожнага падпрямітэажа ЖКГ свае нарматывы расходу на паліва вады. Зацвярджаюцца яны ў мясцовых структурах улады. А адзін тарыф на халодную ваду наогул зацвярджаецца Саўмінам і складае 257,7 рублёў за 1 кубічны метр. Чытачы паралі паставіць лічыльнік на ваду. Зноў я гутару з Валенцінай Шаўцовай. Які высветлілася, лічыльні-

каў у яе няма. — У нас з суседзямі адзін падвод вады, — тлумачыць яна. — Як жа мы будзем разбрацца: хто колькі вады выліў?

Калі расказаў ёй пра адзіны тарыф, яна паглядзела ў сваю «жыроўку», дзе адзначана, што гэты самы паказчык раўняецца... 637, 60 рублям.

— Я наогул не разумею, як вядуцца гэтыя налічэнні? Як ва ўсім гэтым разбрацца? — пытаецца яна ў мяне.

Мы дамовіліся, што яна таксама звярнецца да дапамогу да дэпутата райсавета. У рэшце рэшт ён можа падняць гэтае пытанне на сесіі Савета. Адпаведную дапамогу па аб'явілі высветліць і ў сельскім Саветце. Але ж, як адзначыла чытачка, «калі прыязджаў нехта разбірацца, ніхто нас пра гэта не папярэджваў».

Наогул, «жыроўкі» і налічэнне за камунальныя паслугі — тэма для асобнай публікацыі. Нашым паважаным чытачам я шчыра праба і далей расказваць пра свае праблемы. А паралельна, што неаднаразова правяраючы жывіцём, можна пісьмова звяртацца да адпаведных структур з пытаннямі, што хваляюць. Каб потым лісты з адказаў можна было б накіраваць «наверх» да начальства. Рэдакцыя абавязкова зноў пацікавіцца, чым жа завершыцца гэтая «водная сельская гісторыя».

Аляксандр ПУКШАНСКІ.

Кіраўнік Цэнтрвыбаркама Расіі Уладзімір ЧУРАЎ:

«ПАЛІТЫКА І ВЫБАРЫ — ГЭТА Ў ПЭЎНАЙ СТУПЕНІ ШОЎ»

2 СНЕЖНЯ Ў РАСІІ АДБУДУЦЦА ВЫБАРЫ Ў ДЗЯРЖДУМУ

На кожным слупе ў Маскве вісяць плакаты і расцяжкі. Дамінуе «Галасуючы за Пуціна — № 10». Сярод палітычнай рэкламы нярэдка трапляецца Жырніноўскі, які заклікае «не хлусіць і не баіцца», а таксама Яўлінікі, які «хоць паставіць уладу пад кантроль грамадзян». Масква мітынгую ў адным месцы спяваючы за праўладных кандыдатаў, у іншым — моладзь чэстуецца салдацкай кашай пад лозунгам пра ўладу, якая «над безданню ў ілжы»...

Сярод перадавых слогаў ёсць і цалкам нейтральныя. Сім-патычныя людзі розных узростаў і прафесій паведамляюць: «Я грамадзянін, я галасую». У Цэнтрвыбаркама Расійскай Федэрацыі прагназуюць, што ў якасці на сёлетняй выбараў ў Дзярждуму будзе болейшая, чым чатыры гадзіны тавы.

Пра гэтыя разказы групе беларускіх журналістаў кіраўнік Цэнтрвыбаркама Уладзімір Чураў.

Пра арганізацыю выбараў

— Я вельмі рады, што вы маеце названыя інтарэс да палітычных падзей у суседняй краіне, — сказаў прадстаўнікам цэнтральных беларускіх СМІ Уладзімір Чураў. — Мы выбіраем 5-ую Дзярждуму, але ўпершыню выбары пройдуць поўнасопа па прапарцыянальнай сістэме. Гэта значыць, што выбарчыкі будуць галасавать за спісы кандыдатаў, якія вылучылі палітычныя партыі.

У выбарах бярэць удзел 11 партыяў, агульная колькасць кандыдатаў — больш за 4,5 тыс. На адно месца ў Дзярждуме прэтэндуе 10 чалавек.

Бюлетэнь для выбараў ў Дзярждуму Расіі — гэта доволі вялікі ліст — надрукаваны ў шматлікіх вырэнтах. У кожным рэгіёне — свае партыйныя спісы. Бюлетэнь мае марку сапраўднага Цэнтрвыбаркама. Філатэлісты Уладзімір Чураў просіць не турбавацца: калі марку адклеіць ад ліста, яна самаразбураецца.

У Расіі арганізаваныя 96 выбарчых участкаў — ад Камчаткі да Калінінградка. Упершыню паўсутні ўчасткі будуць дзейнічаць на буйных вакзалах і ў аэрапортах. Падлічана, што 2 снежня ў дарозе будзе знаходзіцца 2 млн расіянаў. Ёсць таксама выбарчыя участкі, абсталяваныя для галасавання інвалідаў і людзей са слабым зрокам.

За ходам выбараў будуць назіраць да 1,5 млн унутраных назіральнікаў. І кожны чалавек на мабільным тэлефоне праз SMS можа атрымаць інфармацыю пра вы-

Цэнтрвыбаркама давёлося разбірацца з сотняй скаргаў і зваў. Часта партыі, якія сапернічаюць, звяртаюцца ў Цэнтрвыбаркам са скаргамі адзін на другога. Скаргі, вядома, датычацца нераўнапраўнай агітацыі.

Ёсць пытанні па выкарыстанні адміністрацыйнага рэсурса, супрацьдзеяння партыям, а таксама правакацыйным тэхналогіям, калі з дапамогай несапраўднай інфармацыі ствараюць інфармацыйную нагоду і прыцягваюць увагу.

— Аднак увогуле партыі вядуць сябе доволі прыстойна, — падкрэсліў кіраўнік Уладзімір Чураў. — Тым болей што мы добра працуем з праваахоўнымі органамі і нават надрукавалі спецыяльную брашуру пра супрацьпраўную тэхналогію агітацыі. Цяпер міліцыя ведае, на што трэба звяртаць увагу, і апэратыўна спыняе ўсе спробы парушыць закон.

Пра даходы кандыдатаў

Даходы кандыдатаў ў дэпутатаў ў Дзярждуму, якія былі надрукаваныя напярэдадні, часта ў сотні разоў перавышаюць даходы сярэдняга расіяніна. Уладзімір Чураў не бачыць у гэтым ніякага шоку для выбарчыкаў. Ён тлумачыць гэта высокім узроўнем заробку. Прадстаўнікі сярэдняга класа можа зарабляць да 100 тыс. рублёў штомесяц, а то і болей. Напрыклад, кіраўнік сярэдняй кампаніі атрымлівае 150 тыс. рублёў ў месяц.

Але ёсць і такія кандыдаты, якія маюць нульвы даход, хоць асябіта кіраўніку Цэнтрвыбаркама такая сітуацыя незразумелая. Некаторыя кандыдаты забыліся ўказаць у дэкларацыях нерухомасць і аўтамабілі, іншыя прыпісалі сабе маёмасць жонка. Аднак за такіх памылак з выбарчых гоні ў Расіі нікога не здымаюць, а злосных парушэнняў тут не было.

Пра паліткарэктнасці

Уладзімір Чураў па просьбе карэспандэнта «Звязды» выказаў сваё меркаванне наконт палітычнай карэктнасці сапернікаў на выбарах.

— Так, яны доволі карэктныя, — лічыць кіраўнік Цэнтрвыбаркама. — Можа быць, за выключэннем тых момантаў, што працягваюць увагу гледчаў. Тэа ж, палітыка і вы-

бары — гэта ў пэўнай ступені шоў.

У расійскім ЦВК сёлета ўпершыню вядзецца спецыяльныя маніторынг прэсы, радыёстанцыі і тэлеканалы. Задача — прасачыць, ці забеспечаны роўныя ўмовы ўсім кандыдатам і партыям. Тут высветляюць прапарцыю паміж стварэннем інфармацыйных нагодаў і паведамленнямі пра іх у СМІ.

Вынікі сведчаць, сказаў Чураў, што ўсё абсалютна справядліва, і доступ да агітацыйных роўнаў: калі партыі працуюць — пра яе гавораць, калі спіць у шапку — на кандыдатаў забяваюцца.

Пра актыўнасць выбарчыкаў

Што датычыцца яўкі на выбарах, то яна прагназуюцца Цэнтрвыбаркамам прыкладна ў 60 працэнтаў. У 2003 годзе яна была крыху болей за 50 працэнтаў.

— У тут разважам пра малодзую расійскую дэмакратыю, — сказаў Уладзімір Чураў. — Калі ў краіне адбыліся змены і ў народа ёсць, так бы мовіць, рэвалюцыйны дух, то яўка на выбарах вялікая. Путь прыходзіць стабілізацыя, якая памяншае актыўнасць выбарчыкаў. Але мне падаецца, што цяпер зноў пачынаюць павінацца свядома палітычнае актыўнасць. Расіяне ўсвядоміць, што трэба клапаціцца пра захаванне і развіццё дзяржавы — дзеля сабе і сваіх дзяцей.

Расійскія выбарчыя ўчасткі адкрыты ў 141 краіне. У тым ліку і ў Беларусі — у Мінску і буйных гарадах. Там могуць прагаласаваць не толькі тыя расіяне, якія стаяць на консульскім ўліку, але і ўсе грамадзяне Расійскай Федэрацыі. Цэнтрвыбаркам Расіі запраціў сваё меркаванне наконт палітычнай карэктнасці сапернікаў на выбарах. Выбары ў Расіі будучы асвятляць болей за 1,5 тысячы журналістаў, сярод якіх ёсць і прадстаўнікі ўсіх краінаў.

Ілона ІВАНОВА.

ИНФОРМАЦИОННОЕ ИЗВЕЩЕНИЕ ОБ ОТКРЫТОМ АУКЦИОНЕ ПО ПРОДАЖЕ ОБОРУДОВАНИЯ ГЛХУ «БРЕСТСКИЙ ЛЕСХОЗ»

МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ

ГАЗЕТА ДЛЯ ВЫБАРШЧЫКАЎ
І ДЭПУТАТАЎ
МЯСЦОВЫХ САВЕТАЎ

28 лістапада
2007 г.
№ 45 (99)

АДКРЫТЫ ФОРУМ НА ДАТАЦЫІ СПАДЗЯВАЙСЯ, АЛЕ Ж...

Указ Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь № 21 «Аб павышэнні ролі органаў мясцовага кіравання і самакіравання ў вырашэнні пытанняў жыццезабеспячэння насельніцтва» прапанаваў пярвічнаму з'яву ўлады больш дасканалую нарматыўна-прававую базу. Але ці рэальна ўвасобіць яе ў жыццё пры пастаянным недахопе фінансавых сродкаў? Як сфарміраваць бюджэт пярвічнага з'яву ўлады, як папоўніць кашалёк пазабюджэтнымі заробкамі? Сваімі меркаваннямі з намі падзяліліся старшыні сельскіх Саветаў некаторых «чарнобыльскіх» раёнаў Гомельшчыны.

Алег САВЯНОК, старшыня Казялужскага сельскага Савета дэпутатаў Хойніцкага раёна:

— Як вядома, у адпаведнасці з Указам, у бюджэт сельсавета залічваюцца падаткі і зборы па 16 пунктах. На адміністрацыйнай тэрыторыі нашага сельсавета могуць працаваць толькі шэсць — у сувязі са спецыфічнымі «чарнобыльскімі» прычынамі. Напрыклад, зямельны падатак выплачваецца толькі жыхарамі аднаго населенага пункта з сямі, бо астатнія шэсць вызелены ад гэтага па закону (яны маюць права на адсяленне ў «чыстыя» раёны). У сувязі з гэтым падатак на гэты год налічы на суму ўсяго 1214 тысяч рублёў.

Нязначны і падатак на нерухомасць (1443 тысячы рублёў), і дзяржаўная пошліна (843,2 тысячы) на натуральныя дзешчынны. І зусім ужо мізэрныя даходы за 10 месяцаў ад здачы ў арэнду памяшканняў, што знаходзяцца ва ўласнасці сельсавета, і ад арэнды зямельных участкаў, што маюцца на яго тэрыторыі, і ад размяшчэння грашовых сродкаў бюджэту пярвічнага ўзроўню, і за дзешчынны, звязаныя з рэгістрацыяй актаў грамадзянскага стану.

З-за радыенукліднай забруджанасці, як і ва ўсім Хойніцкім раёне, ніякіх збораў за аказанне паслуг у сферы аграэкалогіі, нарыхтоўку грыбоў, ягад, лекавых траў не можа быць. Няма ў сельсаветае таксама і камунальнай уласнасці, што не дае магчымасці пералічваць у бюджэт сельсавета частку прыбытку і дывідэндаў ад долёў і акцыяў, здачы ў арэнду і рэалізацыі гэтай уласнасці. Не папаўняецца наш бюджэт і за кошт продажу нерухомай і безгаспадарчай маёмасці (яе на тэрыторыі сельсавета няма), а таксама за кошт продажу зямельных участкаў з-за іх нізкай кадастравай вартасці і адсутнасці ахвотнікаў набыць іх ва ўласнасць. Вось і атрымаваецца наступны малюнак: бюджэт сельсавета на 8,5 працэнта складаецца з даходаў і на 91,5 працэнта ён датачыны.

Для зніжэння апошняга паказчыка, мяркую, неабходна аднавіць пэўны працэнт паступлення падаходнага падатку з заробатнай платы, пералічваць у бюджэт сельсавета падатак на дабытую вартасць ад продажу тавараў гандлёвымі арганізацыямі, што размешчаны на іх тэрыторыі. Лічу таксама мэтазгодным, каб райсаветы дэпутатаў ад кожнага сельсавета, улічваючы асаблівасці іх тэрыторыі, вызначылі працэнт мясцовых падаткаў і збораў. А ў далейшым у бюджэце сельсаветаў трэба вызначыць артыкулы расходаў па асноўных напрамках дзейнасці і на добраўпарадкаванне, таксама запланаваўшы асобным радком расходы на аплату вулічнага асвятлення, іншых праграм.

Мікалай ГАПОНЕНКА, старшыня Маложынскага сельскага Савета дэпутатаў Брагінскага раёна:

— У нашым раёне з прамысловых прадпрыемстваў, якія працуюць, застаўся толькі лясгас. Маслазавод, хлебазавод, вінавод перасталі існаваць. Сельская гаспадарка атрымлівае прадукцыю раслінаводства толькі для нехарчовых мэтаў.

З гэтым усё зразумела, як зразумела і наступнае. Падатак на зямлю, забруджаную радыенуклідамі, з фізічных асобаў не бяроцца. Дадайце сюды яшчэ і пенсіянераў. Адменены падатак на нерухомасць у сельскай мясцовасці для тых, хто заняты ў сельскагаспадарчай вытворчасці. Вось вам і ўвесь бюджэт як пярвічнага, так і базавага ўзроўню. Згодзен, што мы знаходзімся на ўтрыманні, але ў тым нашай віны няма.

Таму, на маю думку, бюджэт такіх тэрыторый павінен фарміравацца на абласным узроўні — каб пазбегнуць перакосаў у фарміраванні бюджэту сельсаветаў «чарнобыльскіх» раёнаў у параўнанні, скажам, з раёнамі Мазырскіх, Рэчыцкіх, Жлобінскіх, дзе ў наяўнасці развітая прамысловасць з яе перапрацоўкай і дзе фарміраванне бюджэту базавага ўзроўню вялікіх складанасцяў не ўяўляе.

І яшчэ. Лічу, што ў вырашэнні некаторых пытанняў сельскіх Саветаў добраахвотны ўнёсак (ранейшыя самаабкладанне) грамадзян — прычым гэта і неабходна з'ява. Але тут узнікае пытанне. У горадзе добраўпарадкаваннем займаюцца спецыялізаваныя прадпрыемствы, за што, дарэчы, атрымліваюць зарплату. А чаму вясцоўцы павінны выкладаць свае грошы, а потым яшчэ бясplatна выконваць і работы па добраўпарадкаванні? Чаму вясцоўцы павінны выкладаць свае грошы, а потым яшчэ бясplatна выконваць і работы па добраўпарадкаванні? Вось гэтага я не разумею...

Тацяна ТУМАРАВА, старшыня Шарсцінскага сельскага Савета дэпутатаў Веткаўскага раёна:

— А мы прапануем рашэнне аб зборы сродкаў прымаць не на сходзе грамадзян, а на сесіі абласнога, раённага, сельскага Саветаў дэпутатаў. І прадугледзець збор гэты як з сельскага, так і з гарадскога насельніцтва. Чаму так?

Упэўнена, што добраахвотна будучы плаціць яго нямногія жыхары, а створанымі зручнасцямі карыстацца будучы ўсе. Напрыклад, у Веткаўскім раёне збор сродкаў быў адмоўлены ў 2004 годзе, але з кожным годам грошай збіралі ўсё менш. Людзі абураліся: чаму я павінен плаціць, а выпівоха — не, чаму гараджане не плаціць ні ў горадзе, ні ў вёсцы, дзе маюць жылыя дамы, карыстаюцца большымі выгодамі цывілізацыі за кошт бюджэту?

Далей. Зарплата ў сельскай гаспадарцы значна ніжэйшая, чым у іншых галінах. І калі раней ніхто не плаціў, што вясцоўцы жыць больш замочна за кошт прысядзібных участкаў і асабітай падсобнай гаспадаркі, цяпер сітуацыя рэзка змянілася. Зноў прыклад. За апошнія 10 гадоў прысядзібныя участкі людзей у палых севазароты СВК «Шарсцін» і КСВП «Навасёлкі», што знаходзяцца на тэрыторыі нашага сельсавета, зменшыліся са 161 гектара да 64; а пагаляе кароў — са 196 да 45.

Тры вёскі, якія падлілі пад адсяленне, прыкметна «парадзелі». Людзі выехалі, здаўшы свае хаты дзяржаве, і трэцяя частка пабудовы, размешчаных на тэрыторыі нашага сельсавета, часова выкарыстоўваецца гараджанамі (дачны сезон). Рашэннем сесіі сельскага Савета прысядзібныя зямельныя участкі прадастаўляюцца ўсім домаўладальнікам у памеры да 25 сотак, аднак многія людзі (гараджане) адмаўляюцца і ад 15 сотак, абмяжоўваючыся апрацоўкай... адной-двюх градак.

Тацяна НОВАК, старшыня Чачэрскага сельскага Савета дэпутатаў:

— У нас няма дадатковага даходу для папаўнення бюджэту ні ад закупкі малака, ні ад міні-рынкаў, ні ад зямельных участкаў, ні ад арэнды памяшканняў і г.д. Затое нам удалося адкрыць дабрачынную рахункі, і, дзякуючы праектам міжнароднай праграмы CORE, якая рэалізуецца, сёлета на рамонт калодзежа выдзелена 16 млн рублёў. А на фінансавыя сродкі дзяржаўнага фонду ААН ЮНІСЕФ, таксама па той жа праграме CORE, мы будзем спартыўны гарадок. Таксама актыўна выкарыстоўваем сродкі фонду занятасці насельніцтва. Напрыклад, сёлета наступіла ад яго пяць мільянаў рублёў, якія былі прызначаны для агароджвання могілак.

Упэўнена, што ў людзях трэба выкарыстанне спажывецкай адносіны, а грашовыя ўнёскі павінны быць абавязковымі. Таксама неабходна даць сельсаветам магчымасць пакідаць на сваёй тэрыторыі падаходны падатак з фізічных асобаў. Пакуль што мы пазбавлены стымулу на развіццё рэсурснай базы ў тым плане, што, калі Савет нешта заробіў сам, то на будучы год датацыі для яго на тую ж самую суму знікаюць. Тут патрэбны змены.

Падтрымаваць прапанову браць пэўныя сумы за даведкі камерцыйнага характару з тых, хто не праживае на тэрыторыі сельсавета.

Гутарыў Уладзімір ПЕРНІКАЎ.

ІЗНОЎ ЗАКВІТНЕЕ СЯДЗІБА...

Гэтыя здымкі былі зробленыя, пакуль подых халадоў і замазкаў не з'еў мяккія фарбы восеньскіх кветак. А іх — вялікае мноства на незвычайна прыгожым падворку цудоўнага гаспадароў, жыхароў вёскі Старыца Капыльскага раёна Барыса Барысавіча і Ніны Рыгораўны КАСЦЮКОЎ.

...У 70-ым годзе малады спецыяліст Барыс Касцюк пасля заканчэння медыцынскага інстытута і яго маладая жонка, медсястра Ніна, прыехалі ў Старыцу. Ад участковай бальніцы ім выдзелілі маленькі «Фінскі» домік. Так пачалося самастойнае жыццё. Нарадзіліся, раслі дзеткі — тры дачкі і сын. Домік дабудавалі ўдоўж і ўшыр. Трымаілі немалую гаспадарку. Маладая гаспадыня абжадала кветкі, любіла і ўмела вязаць, вышываць, выпальваць карціны па дрэве. Домік і наваколле паступова ператвараліся ў казку. Мноства розных кветкаў было пасаджана гаспадыняй. Гаспадар мелініцу пабудавалі. Потым масток змайстравалі, дзедка і бабу пасадзілі на вазок, мабыць, каб сядзібу вартавалі, вучонага ката... Каго і чаго тут няма! Асабліва гонар гаспадароў — сажалка з фантанам.

Цяпер Ніна Рыгораўна на пенсіі. Крынічка яе творчай фантазіі, тым не менш, не вычэрпваецца. Наперадзе мноства планаў і задумаў.

Барыс Барысавіч ужо многія гады — галоўны ўрач Старыцкай участковай бальніцы. Дзеці вырасталі, разляцеліся, у кожнага ўжо свае сем'і, дзеці. Але ж на выхадных, асабліва летам — усе яны, дачкі і зяці, сын, нявестка і ўнукі златаюцца на бацькоўскую сядзібу, прыгожую, утульную, гасцінную.

Марыя ЖЫЛІНСКАЯ. Фота аўтара.

ДЫЯЛОГ

Ірына ШЛЯХТУН, старшыня Астравецкага раённага Савета дэпутатаў:

«САЦЫЯЛЬНАЕ ЎТРЫМАНСТВА ЗАЎСЁДЫ НЕБЯСПЕЧНАЕ»

Для старшыні Астравецкага раённага Савета дэпутатаў Ірыны Шляхтун работа з людзьмі — не проста «даніна» часу. Уласна кажучы, такія сустрэчы падсілкоўвалі Ірыну Баляслаўну заўсёды. Новы дэпутаткі корпус, з якім яна працуе са студзеня гэтага года, ужо прывык, што сесіі райсавета часта праводзяцца на выездзе — народ не павінен забываць, як выглядаюць яго выбарнікі. Сёння ў людзей шмат праблем, і далёка не ўсе можна вырашыць адразу. Але, лічыць Ірына Баляслаўна, не трэба баяцца гаварыць пра гэта адкрыта.

— Некалі мы выбралі дэпутата на 4 гады і... шчасліва пра яго забываліся. Сёння дэпутатскую паліцыю, у тым ліку і ў мясцовых Саветах, паднялі так высока, што не кожнаму яна па сілах. Сустрэчы з выбаршчыкамі — гэта, безумоўна, нагрузка. Але і падсілкоўванне прапановамі, заўвагамі... Частка пытанняў, якія нельга вырашыць на месцы, перадаецца нам, у раённы Савет, і тут ужо мы разам з райвыканкамам думаем, як прадухліць тую ці іншую непрацоўку... Потым, падчас чарговай сустрэчы, дэпутат паведамляе выбаршчыкам: вось гэта мы зробім хутка, гэта — у адпаведнасці з графікам, а гэта зробіць увогуле неарнальна.

— Хочаце сказаць, што ў рабоце дэпутатаў корпуса вам удаецца пазбегнуць фармалізму? — Мы стараемся яго пазбягаць, калі мець на ўвазе фармалізм як праўленне аб'яваўцамі... Безумоўна, без некаторых арганізацыйных момантаў не абійсцяся — інакш як правесці сход, сустрэчу, скажам, на прадпрыемстве ці ў вялікім населеным пункце? Людзі раз-

агуюць на гэта нармальна — дэпутаты ж не пакарасацца перад імі прыхалі. Вось была сустрэча ў вёсцы Рымдзюны — там аб'явы віселі нават на грамадскіх калодзежах. Людзі прыходзілі, задавалі пытанні, ім было цікава. Нікога не трэба было, даручыць, «заганяць». Больш за тое, насельніцтва, асабліва з глыбінкі, жадае сустрэцца з дэпутатамі, кіраўнікамі раёна. Так, ёсць тэлебачанне, радыё, газеты. Але людзі чакаюць жывых зносінаў, што называецца, вочы ў вочы. Асабліва гэта заўважна на сходах грамадзян, якія праводзяцца ў аддаленых вёсках і дзе пражываюць у асноўным пенсіянеры.

Былі мы ў Дубніках — дэпутаты сельскага Савета, райсавета, прадстаўнікі розных службаў, абмяркоўвалі з людзьмі іх праблемы... І раптам паднімаюцца падлеткі, дзяўчаты, і гавораць: вось такая і такая грамадзянка прадае бацьку самагонку, ён співаецца, выносіць з хаты грошы... (Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

САМАБЫТНАСЦЬ У СПАЛУЧЭННІ З СЭРВІСАМ

Яшчэ ў мінулым годзе ў вёсцы Жорнаўка, што на Бярэзіншчыне, працавала базава-ва школа. Тут займаліся 36 вучняў, каб атрымаць неабходную нагрузку, настайнікам даводзілася выкладаць па некалькіх прадметах. Зразумела, што ў такіх умовах аб перспектывах укладання ў развіццё адукацыі гаворку вестці не выпадала. Таму Жорнаўскую школу вырашылі закрыць.

Будынак так і застаўся б, напэўна, незапапрабаваным — такое нярэдка здараецца. Аднак яго выгадае размяшчэнне (вакол — сасновы лес, у некалькіх сотнях метраў — Бярэзіна) нельга было не выкарыстаць. Таму на базе Жорнаўскай школы вырашылі стварыць турыстычны цэнтр «Юнацтва». Улетку тут праводзіліся міжнародныя спарціўныя па спартыўным арыентаванні, усім спадабаліся ўмовы, таму, магчыма, такія мерапрыемствы стануць рэгулярнымі.

Як лічыць намеснік старшыні Бярэзінскага райвыканкама Анастоль Зяблю, варта ў поўнай меры скарыстацца выдатным турыстычным патэнцыялам гэтых мясцін. Вядома, што спачатку цэнтр будзе датачыны, аднак праз пэўны час пачне прыносіць прыбытак. Праект дакладна адпрацаваны, усе перспектывы ўзважаны ў грунтоўным бізнес-плане. Варта толькі задзейнічаць «Юнацтва» на працягу ўсяго года, для гэтага ёсць усе магчымасці. Улетку база будзе карыстацца попытам з боку турыстаў-воднікаў, таксама ў цэнтры плануецца праводзіць разнастайныя спарціўныя.

— Спецыялісты падлічылі, што ўтрыманне адной базавай школы абыдзецца дзесьці ў 1 млрд рублёў у год, — заўважае першы намеснік старшыні Мінскага аблвыканкама Віктар Шчоцька. — А аўтобус для падвозу вучняў — каля 60 млн рублёў, інакш кажучы, значна менш. У вобласці шмат малакамплектных школ, утрыманне якіх даволі затратнае, а, галоўнае, у шэрагу выпадкаў немэтазгоднае. Зразумела, тут патрэбны ўзважаны падыход і ў кожным канкрэтным выпадку неабходна прымаць асобнае рашэнне. Будынкі, дзе раней размяшчаліся школы альбо дзіцячыя садкі, шмат дзе стаяць закінутыя, а маглі б быць задзейнічаны, у тым ліку і для прыёму турыстаў. Гэта надзвычай перспектывыя накірунак дзейнасці, які пры належнай арганізацыі здольны прыносіць добрыя грошы. (Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

ТЭМА ДНЯ

САМАЕ ВАЖНАЕ — ВЫЗНАЧЫЦА З ФІНАНСАВАННЕМ

— Сёння ў нас на балансе знаходзіцца 84 тысячы км дарог агульнага карыстання. З іх 15,4 тысячы — рэспубліканскія дарогі (ад сталіцы да абласных цэнтраў і ад абласных цэнтраў да раённых) і 69 тысяч км — мясцовыя (ад райцэнтраў да кожнага населенага пункта). У Законе Рэспублікі Беларусь ад 2003 года «Аб аўтамабільных дарогах і дарожнай дзейнасці» канкрэтна пералічаны паказчыкі, згодна з якімі дарога можа быць аднесена да дарогі агульнага карыстання. Закон ад 2001 года «Аб дарожных фондах Рэспублікі Беларусь» прадугледжвае фінансаванне менавіта гэтых 84 тысяч км дарог. Раней у краіне існавала два дарожныя фонды: рэспубліканскі і мясцовы. Вось ужо два гады як іх аб'ядналі ў адзін і цяпер сродкі Рэспубліканскага дарожнага фонду размяркоўваюцца паміж рэспубліканскімі і мясцовымі дарогамі агульнага карыстання.

— Скажыце, ці ў поўным аб'ёме фонд пакрывае расходы на ўтрыманне дарог агульнага карыстання?

З моманту падпісання Указа Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 12 студзеня 2007 года № 21 «Аб павышэнні ролі органаў мясцовага кіравання і самакіравання ў вырашэнні пытанняў жыццезабеспячэння насельніцтва» прайшоў 10 месяцаў. Многае ўжо зроблена. Аднак засталася пытанне, якое да гэтага часу яшчэ не вырашана на ўзроўні краіны. Датычыцца яно дарог і вуліц сельскіх населеных пунктаў, а дакладней іх перадача на баланс спецыялізаваных арганізацый. Варыянты два: аддаць іх камунальным ці дарожным службаў. На старонках «МС» мы неаднаразова агучвалі пазіцыю старшыні сельскіх, раённых выканаўчых камітэтаў і саміх камунальнікаў, якія адназначна выказваюцца за перадачу сельскіх вуліц дарожнікам. Аднак апошнія забіраць дадатковыя кіламетры пакуль не спяшаюцца, і ў іх на гэта ёсць некалькі сур'ёзных прычын. Агучыць іх мы папрасілі начальніка аддзела развіцця дарожнай сеткі Дэпартамента «Белаўтадар» Уладзіміра МАРДЗІЛІВІЧА.

— У тым і справа, што не. Калі сярэдняя якасць патрэбнасца на баланс дарожных арганізацый і абслугоўваюцца імі за сродкі агульнага карыстання і іншыя затраты, звязаныя з гэтым, складае 4,2 трлн рублёў, то фактычная забяспечанасць — 1,4 трлн рублёў (33,3 працэнта). Праведзеныя мясцовымі органамі ўлады інвентарызацыя паказала, што па краіне ў сельскіх населеных пунктах існуе каля 50 тысяч км дарог і вуліц. З іх прыкладна 20 тысяч — гэта цэнтральныя праезды па

дарогах агульнага карыстання, якія ўжо знаходзяцца на балансе дарожных арганізацый і абслугоўваюцца імі за сродкі дарожнага фонду. Астатнія 30 тысяч км — гэта «адгалінаванні» ад цэнтральнага праезду, бакавыя вулічкі і завулічкі, пад'езды да асобных дамоў, дзе няма транзітнага руху. Сёння іх добраўпарадкаваннем і ўтрыманнем займаюцца сельвыканкамы.

— Але ў іх бюджэтах няма нават такога асобнага артыкула расходаў...

— Значыць, трэба было дабавіцца, каб яго ўвялі. Галоўнае пытанне сёння: як палепшыць стан гэтых 30 тысяч км сельскіх вуліц. Паводле паказчыкаў, яны не падпадаюць пад азначэнне дарог агульнага карыстання, заканадаўчай базы для прыняцця іх у сетку мясцовых няма.

— Значыць, наспела неабходнасць унесці карэкціроўкі ў існуючы дарожны заканадаўства?

— А што гэта даць пры адсутнасці фінансавання? Паўтарыся: сродкаў рэспубліканскага дарожнага фонду хапа сёння толькі на тое, каб на 33 працэнта пагасіць затраты на ўтрыманне дарог агульнага карыстання.

— Самае важнае — вызначыцца з фінансаваннем. Толькі пасля гэтага можна вестці гаворку аб палепшэнні стану вуліц сельскіх населеных пунктаў. Каму заўгодна іх аддаць, але без капеішкі што можна з імі зрабіць?

Яшчэ 10 гадоў таму з 24 тысяч сельскіх населеных пунктаў краіны 11 тысяч не мелі пад'езду па дарогах агульнага карыстання.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

Ф.СІ-1

Міністэрства сувязі і інфармацыі Рэспублікі Беларусь

АБАНЕМЕНТ на газету **«ЗВЯЗДА»** з бясплатнымі ўкладкамі: «Чырвоная змена», «Местное самоуправление», «Крайна здароўе», «Жырандоля», «Купляй лепшае!» «Інстэртак чарнобыльцоў»

(Індэкс выдання) _____

Колькасць камплектаў _____

на 2008 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Каму _____ (прозвішча, ініцыялы)

Куды _____ (адрас)

(паштовы індэкс) _____ (горад, населены пункт)

ДАСТАВАЧНАЯ КАРТКА на газету _____ (Індэкс выдання) _____

Колькасць камплектаў _____

на 2008 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----

Каму _____ (прозвішча, ініцыялы)

Куды _____ (адрас)

(паштовы індэкс) _____ (горад, населены пункт)

Калі вы падпісаліся на газету «Звязда» на I квартал або I-е паўгоддзе 2008 года — запўняйце картку ўдзельніка, выразаўшы і дасылаўце я ў рэдакцыю на адрас: 220013 Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10А.

Падлічыць можа выйграць у якасці прыза падліску на II квартал 2008 г., гадзіннік, футболкі, бейсболкі, печ ЗВЧ, тэлевізар «Віцязь» і суперпрыз — халадзільнік «Атлант». Карткі, наклееныя на паперу ці плёнку, або дасланыя пасля 3 студзеня 2008 года па паштоваму штэмпелю атрымання да ўдзелу ў гульні не прымаюцца. Розыгрыш прызоў праводзіцца 8 студзеня 2008 г., вынікі публікуюцца ў газеце «Звязда» да 19 студзеня.

Атрымаць прыз можна ў рэдакцыі да 20 сакавіка 2008 г. пры прад'яўленні квітанцыі аб падліску на «Звязду» на I квартал або I-е паўгоддзе 2008 года і пашпарта. Дастаўку печы ЗВЧ, тэлевізара і халадзільніка ажыццяўляе рэдакцыя. Пасля 20 сакавіка выдача прызоў спыняецца і прэтэнзіі падлісчыкаў не прымаюцца.

Удачы ў гульні!

5 Картка ўдзельніка — падлісчыка «Звязды» на I квартал або I-е паўгоддзе 2008 года

Прозвішча, імя, імя па бацьку _____

Падпіска аформлена і аплачана ў _____ (адраснае сувязі)

на I кв. або I-е паўг. 2008 года

Жатні адрас і тэлефон _____ (Індэкс) _____

Удачы ў розыгрышы!

«САЦЫЯЛЬНАЕ УТРЫМАНСТВА ЗАЎСЁДЫ НЕБЯСПЕЧНАЕ»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «МС».) Безумоўна, пасля гэтага былі складзены пратакол, прыняты меры. Але не гэта галоўнае. Мы прыехалі і паехалі, а неабыхавасць засталася. І гэта дарогае каштуе. Так што работа дэпутата — не пусты гук, яна дае здаровыя парасткі.

Вось мы сёння часта гаворым: дзяржава для народа. Але ж і народ павінен клапаціцца аб сваёй дзяржаве. Пачынаючы з самага элементарнага — наведвання парадку ў сваёй вёсцы, на зямлі, на падворку.

— **Дарчы, пра добраўпарадкаванне... Вось вы, калі прыязджаеце ў сельсавет, на што ў першую чаргу звяртаеце увагу?**

— У нас на тэрыторыі раёна 9 сельсаветаў. Яны даволі розныя, з колькасцю насельніцтва ад адной тысячы да трох з паловай. Кожны мае свой твар. Раёна, вызначаючы на вёску, бачыла зямлябаны будынк, пусты хаты. Што граць таіць, і сёння ў раёне дастаткова кінутых сядзіб. Але агульны выгляд вёсак з ранейшым не параўнаць. Я маю на ўвазе не толькі дагледжаную сацыяльную сферу.

Звяртаю ўвагу на падворкі, на тое, як людзі жывуць. Радуюся, калі бачу акуртныя газоны, рэдкія дрэвы, нешта вытанчанае, незвычайнае ў афармленні тэрыторыі. Хоць, шчыра кажучы, змяніць псіхалогію вясцоўкі ў адзін момант вельмі складана. У некаторых выпадках увуголе лягчы прыехаць і самому, за кошт бюджэту, паставіць яму агародж.

Адна з формай, так бы мовіць, стымулявання добраўпарадкавання — святы вёсак, дзе лепшых гаспадароў можна адзначыць за выдатнае вядзенне гаспадаркі. У вёсцы ж так — калі адзін нешта добра зрабіў і яго заўважылі, дык другі абавязкова падумае: ну і я зраблю не горш. Такія ланцужовае рэакцыя. Дарчы, асабіста я не прылічваю аднолькавай агароджы на ўсіх падворках. Яна да месца толькі на цэнтральных вуліцах аграгарадоў. Гэды чатыры таму мы увуголе нікому ніякай агароджы не ўстанаўлівалі — ні драўлянай, ні тым больш бетоннай. А потым уззяліся. Сёлета больш за 7 кіламетраў паставілі на раёне. Праўда, да гэтага пытання сельскім Саветам трэба падыходзіць асцярожна і выбарачна, — каб не ўтрымляваць сацыяльнае ўтрыманства. Яно заўсёды небяспечнае. Калі гаспадар сам паставіў агародж, ён будзе за ёю і глядзець. А калі мы яе пабудуем і праз некаторы час нешта зломіцца, чалавек запатрабуе: вы і адрамантуеце. Так што пад сваё крыло трэба браць толькі сацыяльна значныя аб'екты і цяжка сем'і.

У наведванні парадку нам рэальна дапамагаюць старасты вёсак. У раёне 371 населены пункт — як інакш людзей арганізаваць? А старасты могуць сабраць грошы, купіць салерку, паліва, арганізаваць гродзіраванне вуліцы ці суботнік на могілках. Гэта і ёсць самакіраванне — калі людзі самі аб'ядналіся і вырашылі.

— **Будзем спадзявацца, Ірына Баліславаўна, гэйдзіраваннем вуліц у хуткім часе пачнуць займацца адпаведныя службы — пра перадачу дарог на баланс спецыялізаваных арганізацый гаварылася і ва Указе № 21.**

— Указ чудовы, ён нам многае даў... Але там сказана толькі пра перадачу дарог. А што будзе з вуліцамі? Каб прыняць вуліцу на баланс, неабходна выканаць работу прыкладна на 8 пунктах... Так што чакаем пэўнага рашэння на ўзроўні рэспублі-

кі. Калі вуліцы ўсё ж застануцца ў сельскім Саветаў, неабходна прылічыць, колькі грошай спатрэбіцца на іх утрыманне, і гэту суму выдзеліць ім дадаткова.

Дарчы, у тых сельсаветах, дзе пабудаваны аграгарадкі, мы ўвэйлі яшчэ па адной штатнай аддзінцы — рабочага па абслугоўванні аграгарадка.

— **Многія сельсаветы пра гэта толькі марыць...**

— Наш раён быў першапраходцам. Напэўна, некаторыя нам зайздросцяць... Але сродкі — рабочы, зразумела, атрымлівае зарплату — калі захачеся, можна ў кожным раёне знайсці. На сёння такую адзінку маюць тры сельсаветы, а да канца года дадатковыя рабочыя з'явяцца яшчэ ў двух. Мы набылі для сельсаветаў газонасілікі, невялікія трактарчыкі з навяснымі прыладамі, шоткі для падмятання асфальту... Добраўпарадкаваннем па-ранейшаму дапамагаюць займацца СВК. Нельга ж ад гэтага адразу адмовіцца, усё тры хаты. Тым больш, калі гаспадарка моцная і там ёсць уся неабходная тэхніка.

— **Шмат кіраўнікоў СВК з вамі не пагадзіліся б. Ім у першую чаргу трэба думаць пра ўраджай, пра забеспячэнне краіны мясам і малаком...**

— У нас захавалася добрая адносіны з гаспадаркамі... Ну хто жыве ў населеным пункце? Таеж работнікі, вясцоўцы. У тым жа Барынянскім сельсавете ёсць СВК «Варняны», якім кіруе Уладзіслаў Рук. Разам са старшынёй сельсавета Савета яны абмеркавалі праблему добраўпарадкавання могілак і вырашылі, што іх павінен даглядаць пастаянны работнік. У выніку старшыня СВК увёў у свой штат адзінку рабочага па наведванні парадку на могілках. Цяпер зарплату яму плаціць гаспадарка, а распараджэнні дае сельскі Савет. Хоць у гэтым сельсавете ўжо ёсць, як у гаварыла, дадатковы работнік па добраўпарадкаванні аграгарадка. Значыць, двум работнікам будзе лягчэй спраўляцца са сваімі абавязкамі.

Моглікі ў нас у раёне па традыцы даглядаюцца добра — у многім дзякуючы наладжаным кантактам з духавенствам. Вазьміце нашы сельсаветы — там жа сёння трэ галоўныя ўлады: старшыня Савета, кіраўнік СВК і скендз. Апошні можа і маральныя праблемы ўзняць, і пытанні наведвання парадку паставіць. У Гервятах вакол касцёла такая прыгажосць, што вачэй не адраваць. Сам скендз паказвае ў гэтым прыклад і вучыць іншых.

— **Нармальны ўзровень жыццязабеспячэння — гэта не толькі прыгожыя агароджы і чыстыя вуліцы... Хачелася б, каб па гэтых вуліцах хадзілі людзі, больш ці менш задаволеныя сваёй работай і зарплатай.**

— Працаўладкаванне — сапраўды праблема для Астравецкага раёна, які з'яўляецца пераважна сельскагаспадарчым. Буйнога прамысловага прадпрыемства няма, таму і сярэдняя зарплата нізкая, на жаль, невясокая — 465 тыс. рублёў, што падштурхоўвае мясцовыя ўлады да пошуку і стварэння новых працоўных месцаў. З гэтай мэтай, напрыклад, у вёсцы Альхоўка будзе пабудаваны завод па вырабе дзвярных палотнаў. Мяркую адзінчынцаў у вытвор-

чайны, здавалася б, варыянт, аднак ён карыстаецца вялікім попытам. Калі за мінулы год удалося зарабіць 10 млн. рублёў, то сёлета на такую суму выйшлі па выніках дзевяці месяцаў. На навагоднія святы ўсе месцы ўжо выкуплены. Дзень знаходжаня тут «пацігнаў» на 26 тыс. рублёў, зразумела, усё дадатковыя паслугі (тое ж палыва) — за асобную плату.

Тутэйшыя мясціны часцей за ўсё ўгадваюцца ў сувязі з нашэццем напалеонаўскага войска ў 1812 годзе. Гэта таксама адметнасць, якая здольная прыцягнуць турыстаў. Першая рэканструкцыя гістарычных падзей на Брылёўскім полі выклікала вялікую цікавасць — мерапрыемства наведвалі нават паслы некалькіх дзяржаў (у прыватнасці, Францыі і Чэхіі). Замежныя турысты — частая гасціня на Барысяўшчыне. Тут сапраўды ёсць на што паглядзець. Пры жаданні можна наведаць канцэрт арганнай музыкі ў мясцовым касцёле Раства Найсвяцейшай Дзевы Марыі. Такія варыянты адпачынку пакуля мала дзе прапаноўваюць.

У Барысаве, на мой погляд, імкнучыся знайсці аптымальную «схему» турыстычнага прадукту, які б задаволюў патрабаванні розных катэгорый гасцей.

Для актыўнага адпачынку таксама ніякі пераход — адно падарожжа па Бярэзіне чаго варта! Так што спачатку можна «атрымаць адрэналін» ад воднай вандроўкі, а ўвечары, напрыклад, паблукваць па старых вулках горада, паслухаць добрую музыку, смачна пад'есці (апошнім часам пачало працаваць шмат даволі прыстой-

нах нават, па сталічных мерках, устаноў з добрай кухняй). Не менш цікавае і «начное жыццё». У Барысаве адкрываюцца новыя арыгінальныя клубы — да прыкладу, адзін з іх абудаваны на месцы разбураных заводскіх карпусоў. Прадпрыемльнік Уладзімір Слесараў кажа, што да турызму спачатку ставіўся з пэўнай доляй скепсісу, аднак аказалася, што гэта вельмі цікавы бізнэс. І вось што важна: у тым жа начным клубе «Сіці» працуюць 18—20-гадоваыя юнакі і дзяўчаты. Гэта адзін з самых незапатрабаваных узростаў на рынку працы. А тут моладзь атрымала магчымасць зарабляць надзвычайна грошы і развіваць свае здольнасці.

Я заўважыла на месні старошы Барысяўскага райвыканкама Валянціна Штук, развіццё турыстычнага прадукту неабходна праводзіць у цесным супрацоўніцтве з прыватным бізнэсам. Камерсанты зацікаўлены ў адпаведным інвестыцыях, паколькі цудоўна разумеюць іх перспектывы.

— Сёлета па выніках студзеня — чэрвеня колькасць турыстаў, якія наведвалі Беларусь, у параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года ўзрасла на 31 працэнт. — Трэба актыўна развіваць адпаведную турыстычную інфраструктуру, — упэўнены намеснік міністра спорту і турызму Чэслаў Шульга. Самабытнасць у спалучэнні з прыстойным сэрвісам здольныя забяспечыць стабільны прырост даходаў турыстычнай галіны.

Мікалай ЛІТВІНАЎ. Бярэзінскі раён — Барысяўскі раён.

— **Якое вы бачыце выйсце ў п'ятні перадачы дарог сельскім населеным пунктам?**

— Што датычыцца рэалізацыі Указа № 21, Міністэрства транспарту і камунікацый накіравала шраг канкрэтных сядзібаў моладзь так і жыве — там ёсць газ, падведзена гаражы вада... А што рабіць з маленькімі вёскамі? Традыцыйнымі, патрыярхальнымі беларускімі вёскамі, дзе людзям, яшчэ дае, падабаецца жыць? Прапаноўваюць ім пераехаць у новыя домкі — не хочунці! У нас тут, кажучы, і рэчка пад бокам, і скацінку ёсць дзе трымаць... Вось і трымаюць, дзякуючы Богу.

— **Не магу не задаць будзёўніцкае пытанне пра трэці сельсаветы... Указ № 21 вызначыў 16 крыніц фінансавых паступленняў у сельсаветскую казну. Вы ўжо можаце назваць тыя з іх, якія рэальна працуюць?**

— Невялікую «капеечку» — 1 млн 62 тыс. рублёў — атрымалі нашы сельскія Саветы на 1 лістапада гэтага года ад задчы ў арэнду маёмасці, што знаходзіцца ў камунальнай уласнасці. Збор з нарыхтоўчыцкай сельскагаспадарчай прадукцыі, левых траў, грыбоў і ягяд папоўніў сельсаветскую бюджэты на 7 млн 143 тыс. рублёў — для дзевяці сельсаветаў гэта ўжо вельмі нядрэнна...

У мінулым годзе мы на раённым узроўні стварылі фонды фінансавай падтрымкі для сельсаветаў — тых, дзе будаваліся аграгарадкі. Заклалі Падольскаму сельсавету 181 млн рублёў, а Камельшскаму — 176 млн рублёў з раённага бюджэту... Сёлета плануем замацаваць такія фонды фінансавай падтрымкі за кожным сельсаветам, але сумы па сельсаветах будуць, безумоўна, адрознічаны... Гэта пытанне мы абмеркавалі са старошынямі райвыканкама Адамам Дзмітрыевічам Кавалькам і прышлі да высновы, што «ўраўнілаўка» тут не падыходзіць. За тое канцэнтрацыя дадаткова прыстойтай сумы ў двух-трох сельсаветах даць ім прастору для маневру, пашырць магчымасці... Грошы мы будзем выдзяляць не проста так, а выключна на пад пэўную праграму добраўпарадкавання, якую кожны сельскі Савет павінен абараніць на ўзроўні раёна. Але абдзеленыя ні адзін сельсавет не заста-

— **Гутарыла Наталля КАРПЕНКА.**

Астравецкі раён.

— **Мікалай ЛІТВІНАЎ.** Бярэзінскі раён — Барысяўскі раён.

— **Мікалай Л**

Дырэктар Рэспубліканскага ўнітарнага прадпрыемства «Белдзіпрадар» Аляксей ФЭДАРАЎ: «НАША ГАЛОЎНАЯ ЗАДАЧА — ПАВЫСІЦЬ ЭКАНАМІЧНАСЦЬ, НАДЗЕЙНАСЦЬ АБ'ЕКТАЎ, ЗНІЗІЦЬ ЭНЕРГАЁМІСТАСЦЬ БУДАЎНІЦТВА, ЗАБЯСПЕЧЫЦЬ БЯСПЕКУ РУХУ, КАМФОРТ ДЛЯ КАРЫСТАЛЬНІКАЎ ДАРОГ»

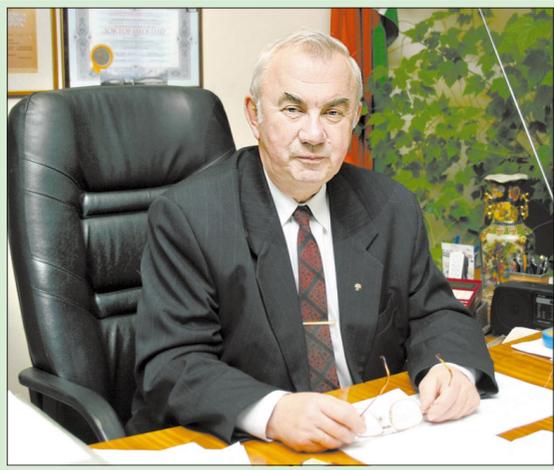
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства па разведцы і праектаванні аўтамабільных дарог і штучных збудаванняў на іх «Белдзіпрадар» 15 верасня адзначыла сваё 75-годдзе

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
Аб тым, з чым інстытут падышоў да свайго юбілею, над чым сёння працуе калектыў прадпрыемства мы напаслі расказаць дырэктару РУП «Белдзіпрадар» Аляксею ФЭДАРАЎ.

Слова кіраўніку
— Аляксей Георгіевіч, у Беларусі сёння працуе ўжо некалькі дарожных праектных арганізацый рознага калібру і формы ўласнасці. Аднак «Белдзіпрадар» дагэтуль застаецца ў авангардзе. Прычым лідарства прадпрыемства прызначае нават вашы калегі-канкурэнты. Бясспрэчна, РУП «Белдзіпрадар» — самае вопытнае ў Беларусі, але сёння гэтага не дастаткова...

— У нашым выпадку паважаны ўзрост і вопыт ні ў якім разе не з'яўляюцца тормазама прайграваць. Нашы спецыялісты заўсёды імкунца да ўкаранення ў праектах новых тэхнічных рашэнняў, сучасных матэрыялаў і тэхналогій, якія дазваляюць павысіць эканамічнасць, надзейнасць аб'ектаў, знізіць энергаёмкасць будаўніцтва, павысіць бяспеку руху, камфорт для карыстальнікаў дарог. Засвойваем мы і некаторыя новыя накірункі работ.

У 2007 годзе ў праекце рамонт дарогі Мінск — Мядзел прадугледжана ўстаноўка эксперыментальнага ўчастка з выкарыстаннем сучаснай тэхналогіі халоднай рэгенерцыі. Лічу, што для нашых дарог яна ацымальна, і за ёй вялікая будучыня. Справа ў тым, што вы-

Слонім, Верхнядзвінск, Магілёў. Зараз працягваецца распрацоўка дакументацыі на рэканструкцыю дарог Мінск — Магілёў і Мінск — Гомель па Бабруйска па нормах I катэгорыі з перспектывай наступнага пераводу іх у клас «Аўтамагістраль». Таксама мы працуем

раў і праграм. Мы аказаліся цалкам гатовыя да такога развіцця падзей. Так, на прадпрыемстве рэалізавана п'янаўна канфігурацыя, 17 камп'ютарных прыставаў, каля 380 рабочых станцый на

Шаноўныя калегі, сябры!
Добрыя дарогі, масты — візітная картка любой краіны. Ад іх якасці залежыць вельмі многае — прэстыж дзяржавы, бяспека вадзіцеляў і пешаходаў, аператыўнасць грузавых і пасажырскіх перавозак... Але ж якасць саміх магістральных і мясцовых дарог, вялікіх мастоў і невялікіх пуцэправодаў залежыць у першую чаргу ад іх праектаў. Гэта значыць, ад нашай з вамі работы.

У недалёкім мінулым беларускім дарожным праекціроўшчыкам даялося сутыкнуцца з многімі праблемамі. Працяглы час прыстойны ўзровень праектнай дакументацыі трымаўся толькі на прафесіяналізме адданных справе спецыялістаў. Паступова сітуацыя наладзілася. Сёння ў дарожнай галіне краіны адбываюцца значныя перамены. Праектаванні дарог і штучных збудаванняў на іх надаецца павышаная ўвага з боку дзяржавы. Павышэнне якасці праектавання, будаўніцтва і абслугоўвання дарог, укараненне найноўшых прагрэсіўных тэхналогій становяцца неабходным фундаментам для стварэння дарожнай сеткі самага высокага ўзроўню.

Аднак развіццё транспартнай інфраструктуры немагчыма без самаадданай працы соцыяльна прафесіяналаў, якія аддаюць любімай справе свае веды, вопыт, творчую энэргію.

Шаноўныя калегі! З нагоды 75-годдзя нашага прадпрыемства хачу шчыра падзякаваць вам і пажадаць усяму калектыву «Белдзіпрадар» новых творчых дасягненняў, плённай працы, якая не прыносіла б стагнавання і заўсёды выклікала ўдзячнасць. Моцнага здароўя, асабістага шчасця і дабрабыту!

Дырэктар РУП «Белдзіпрадар» Аляксей Георгіевіч ФЭДАРАЎ.

зольнасць, і Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь прыняў рашэнне аб будаўніцтве новага моста. Яго праектаванне даялося выконваць з улікам стандартаў Рэспублікі Польска.

Праект меў шэраг асаблівасцяў. Так, прамежавыя апоры былі прадугледжаны двухстоенчымі замест традыцыйных масіўных. У канструкцыі моста выкарыстаны чатыры запатэнтаваныя ў апошнія гады тэхнічныя рашэнні: паніжэння трауртары з адвадом вады праз вадазліві ў карнізах, вадозаводныя латкі ўздоўж карніза, дрэнажны элемент, рабрыстыя вібрапрэсаваныя пліткі для

карыстанне гэтай тэхналогіі дае значнае зніжэнне энэргарасходу і кошту пры будаўніцтве, пры гэтым захоўваецца высокая працаздольнасць канструкцыі. Падобныя задачы дапамагае вырашаць і халоднае фрэзераванне пакрыцця дарог, якое сёння шырока выкарыстоўваецца пры праектаванні дарог. З аднаго боку, змяняецца аб'ём выраўноўваючых слаёў, з другога — з'яўляецца дадатковы матэрыял — асфальтагранулянт, які выкарыстоўваецца як аснова пад дарожную вопратку, для ўмацавальных работ і паўторнага прыгатавання асфальтабетонаў.

У якасці прыкладу выкарыстання сучасных матэрыялаў і канструкцый можна адзначыць канструкцыюнае рашэнне, якое распрацавана нашым прадпрыемствам і якое добра сябе зарэкамендавала, — закрыты вадозавод з праезнай часткай праз пластыкавыя трубы без утварэння дожджапрыёмных калодзежаў. Як вынік — павышэнне надзейнасці, зніжэнне кошту і, што немалаважна, экалагічная бяспека з-за адмовы ад азбеставых труб. Летась у праектах было прадугледжана выкарыстанне 4,4 тысячы метраў пластыкавых труб.

Адным з новых накірункаў для прадпрыемства з'яўляецца праектаванне вытворча-тэхнічных пляцовак для арганізацыі ўтрымання аўтамабільных дарог у зімовы перыяд. Распрацаваны і ўкараняюцца праекты чыста працігалавальных матэрыялаў, якія забяспечваюць вытворчасць пясчана-солевых сумесей на тэхналагічных комплексав з падасай сумесі на захоўванне ў закрыты склад. Потым ужо загрузка працігалавальнай сумесі ў пераскардваліні праводзіцца з загрузачных эстакад унутры склада. Гэта дазваляе звесці да мінімуму пагрузачныя аперацыі і вырашыць ці не самую важную праблему гэтых цэхаў — экалагічнасць. Прапанавана намі канструкцыя складоў — гэта лёгкая сістэма з клееных драўляных арак пралётам 18 метраў — найбольш аптымальная для гэтага тэхналагічнага працэсу.

— Што зроблена на рэспубліканскіх дарогах з часу нашай мінулай сустрэчы?
— Нашым прадпрыемствам распрацаваны праекты рэканструкцыі і капітальнага рамонт аўтамабільных дарог у 50-кіламетровай зоне сталіцы па нормах I катэгорыі з 4–6 палоснымі праезнымі часткамі. Аўтамабільныя магіялі ацымальна зручнасць карыстання выездамі з Мінску па дарогах М-3 Мінск — Віцебск, М-4 Мінск — Магілёў, М-6 Мінск — Гродна, Р-1 Мінск — Дзяржынск, Р-28 Мінск — Маладзечна — Нарач, Р-58 Мінск — Калачы — Мядзел.

У 2003–2007 гадах распрацаваны праекты будаўніцтва аўтамабільных дарог у абход гарадоў Гродна, Віцебск,

над рэканструкцыяй і капітальным рамонтам іншых участкаў дарог Мінск — Віцебск, Мінск — Гродна, Мінск — Мікашэвічы і такіх важных рэспубліканскіх дарог, як Р-20 Віцебск — Полацк, Р-21 Віцебск — мяжа РФ, Р-93 Магілёў — Бабруйск, Р-99 Баранавічы — Гродна.

Вялікі аб'ём работ выконваецца па праектаванні капітальнага рамонт аўтамабільнай аўтамагістралі краіны М-1/Е-30 Брэст — Мінск — мяжа РФ, а таксама дарогі М-2 Мінск — Нацыянальны аэрапорт «Мінск», якая, як і М-1, з'яўляецца «ўездам» у краіну. У гэтай Беларусі першае ўражанне аб нашай рэспубліцы складаецца менавіта на гэтых дарогах.

— Сёння ў Беларусі вялікая ўвага надаецца павышэнню якасці руху. Якая роля «Белдзіпрадар» у вырашэнні гэтай найважнейшай задачы?
— Для нас яна не новая. Мы заўсёды імкуніліся забяспечыць не толькі камфорт, але і бяспеку ўдзельнікаў дарожнага руху. Пры гэтым асабліва ўвага звяртаецца на так званыя месцы канцэнтрацыі дарожна-транспартных здарэнняў. Нашы спецыялісты выдатна разумюць, што бяспека руху дасягаецца не толькі знакам і разметкай, але і значна больш фундаментальнымі мерапрыемствамі — такімі, як геаметрыя трасы, планіровачныя рашэнні, якія ўплываюць на псіхадэялагічнае ўспрыманне дарогі ўдзельнікамі руху. У гэтай галіне ляжыць найбольш складаны аспект праектавання, які патрабуе іх глыбокага разумення і вялікага вопыту. І першае, і тым больш другое ў нашых спецыялістаў ёсць.

— Вялікая ўвага ў тым ліку на самым высокім узроўні сёння надаецца арганізацыі прадарожнага сэрвісу...

— Натуральна, развіццё прадарожнага сэрвісу, у прыватнасці будаўніцтва стаянак і пляцовак адпачынку, непасрэдна ўплывае на камфортнасць, а значыць і бяспеку руху. У апошнія гады мы перайшлі да праектавання стаянак сучаснага тыпу, у якіх імкнёмся рэалізаваць лепшы вопыт заходніх краін. Гэта функцыянальнае заніраванне тэрыторыі, дзяленне стаянкі па тыпах аўтамабіляў, выкарыстанне розных тыпаў пакрыццяў для праездань і месцаў стаянкі, добраўпарадкаванне і азелаванне тэрыторыі.

Не забываемся мы і пра камфорт жыхароў раёнаў, побач з якімі праходзяць буйныя магістралі. Так, яшчэ не сказана апошняе слова ў канструкцыі такіх збудаванняў, як шумпаглыняльныя экраны.

— Сучаснае праектаванне патрабуе больш складаных і дэтальных разлікаў. Напэўна, традыцыйнай лагэфірмай лінейкі пры такіх патрабаваннях ужо не дастаткова?

— Сёння праекціроўшчыкам не абыйсца без сучасных магутных камп'юта-

шы вопыт стварэння камп'ютарнай мадэлі ўчастка дарогі і развязкі Мінск — Мядзел на абыходзе Дубаўня, а мадэляванне транспартных плыняў з дыямогай праграмы Visim дазваляе больш абгрунтавана прызначаць праектыя рашэнні ў складаных вузлах.

— Як вядома, другі вялікі накірунак дзейнасці вашага прадпрыемства — праектаванне мастоў і пуцэправодаў. Чым па праву сёння могуць ганарыцца маставікі «Белдзіпрадар»?

— Практычна ўсе буйныя маставыя збудаванні на рэспубліканскіх дарогах, як новыя, так і тыя, што рэканструююцца, праектуюцца ў «Белдзіпрадары».

раз па нашых праектах будуюцца масты цераз Заходнюю Дзвіну, Сож. Праектуюцца рэканструкцыі мастоў цераз Дняпр у Шклове і цераз Бярэзіну ў Бярэзіно. Праектаванне ўсіх аб'ектаў вядзецца ў адпаведнасці з зацверджанай праграмай «Дарогі Беларусі».

У праекце моста знайшлі выкарыстанне прагрэсіўных канструкцыйных рашэнняў і тэхналогій з улікам перадавога айнаўна і замежнага вопыту. Гэта дазволіла значна скараціць тэрміны і знізіць кошт будаўніцтва.

Яшчэ адзін наш буйны і адказны праект — мост цераз раку Дняпр, які злучыў два падзеленыя ракой населеныя пункты — вёскі Александрыя і Копысь, — і забяспечыў пад'езд да аўтамабільнай дарогі Р-76 Орша — Шклоў — Магілёў. Праект быў распрацаваны ў другой палове 2005-га і пачатку 2006 года па даручэнні кіраўніка дзяржавы. Па сутнасці, прадугледжвалася новая сувязь паміж дзюма абласцямі — Магілёўскай і Віцебскай. На ўсіх стадыях інвестыцыйнага працэсу Прэзідэнт асабіста цікавіўся ходам праектавання і будаўніцтва. Пры гэтым перад намі была пастаўлена задача — запраектаваць мост надзвычай прыгожы і з мінімальнымі коштам. З чым мы паспяхова і справіліся. 17 жніўня, праз 1 год і 8 месяцаў пасля пачатку будаўніцтва мост быў здадзены.

ўмацавання адкосаў. У выніку дасягнуты ўдзельны паказчыкі кошту моста аказаліся лепшымі ў параўнанні з паказчыкамі аналагічных мастоў.

Калі развіваць тэму выкарыстання новых тэхналогій, трэба ўгадаць запраектаваны намі тунэль даўжынёй 42 метры з гэфрыраваных металічных элементаў на скрыжаванні дарогі М1/Е30 з чыгуначным пераездам. Такая канструкцыя ў Беларусі была выкарыстана ўпершыню.

Шырока пачынаем выкарыс-

Найбольш значныя праекты за апошнія гады ў Беларусі:

- Рэканструкцыя Мінскай кальцавой дарогі (I катэгорыя, 6 палос).
- Мадэрнізацыя дарогі М-1/Е-30 Брэст — Мінск — мяжа РФ (I катэгорыя).
- Рэканструкцыя дарог на выездах з Мінска ў 50-кіламетровай зоне: М-3 Мінск — Віцебск, М-4 Мінск — Магілёў, М-5 Мінск — Гомель, М-6 Мінск — Гродна, Р-1 Мінск — Дзяржынск, Р-23 Мінск — Мікашэвічы, Р-28 Мінск — Нарач, Р-58 Мінск — Мядзел (усе — I катэгорыя, 4–6 палос).
- Рэканструкцыя ўчастку дарогі М-4 Мінск — Магілёў, М-5 Мінск — Гомель, М-6 Мінск — Гродна па нормах I катэгорыі.
- Рэканструкцыя дарогі Р-20 Віцебск — Полацк — мяжа Латвія (II катэгорыя).
- Будаўніцтва абыходаў Гродна, Магілёва, Гомеля, Віцебска, Бабруйска, Слоніма.
- Масты цераз раку Сож у г. Гомелі даўжынёй 344 м і на дарозе Р-43 Крычаў — Бабруйск — Івацэвічы даўжынёй 296 м.
- Масты цераз раку Заходняя Дзвіна ў раёне г. Верхнядзвінска даўжынёй 280 м і ў г. Віцебску даўжынёй 237 м.
- Мост цераз раку Дубровенка ў г. Магілёве даўжынёй 199 м.
- Мост цераз Дняпр каля в. Александрыя даўжынёй 160 м.
- Мост цераз раку Заходні Буг на аўтадарожным пагранічным пераходзе Казловічы — Кукуркі даўжынёй 276 м.
- Тунэль з гэфрыраваных металічных элементаў на скрыжаванні дарогі М1/Е30 з чыгуначным пад'ездам у БелДРОС даўжынёй 42 м.
- Сумесна з консорцыямам «Dorsch Consult» — праект па праграме Tacis «Паліяванне транспартных патокаў» у транс'еўрапейскіх калідорах II і IX.

У Расіі:

- Праект «Арганізацыя ўтрымання аўтамабільнай магістралі Масква — Мінск участка км 16+140 — км 456+00». У праекце прадугледжана развіццё 25 баз.
- Абгрунтаванне інвестыцый у будаўніцтва пад'ездаў да аб'ектаў турысцка-спартыўнага комплексу «Чырвоная Палана».
- Капітальныя рамонт аўтамабільных дарог: — М-10 «Расія» на участку км 246 — км 271; — М-10 «Расія» на участку км 85 — км 89; — М-9 «Балтыя» км 179 — км 204;
- Будаўніцтва транспартнай развязкі на абыходзе г. Сочы аўтамабільнай дарогі М-27 Джубга — Сочы да мяжы з Рэспублікай Грузія, у тым ліку масты цераз раку Псахэ.

тоўваць у нашых праектах маналітны бетон. Так, пры рамонт аўтамабільнай дарогі М-2 Мінск — Нацыянальны аэрапорт «Мінск» частка састарэлых плітных разразных пралётных збудаванняў пуцэправодаў была заменена на жалезабетонныя маналітныя неразразныя пралётныя збудаванні.

Працягваецца пошук новых рашэнняў для канструкцыі мастоў: на 37-м км аўтадарогі Мінск — Віцебск будуюцца пуцэправод зборна-маналітнай рамнай канструкцыі, у 2006–2007 гадах будаваны тры пуцэправоды з двух'яруснымі апорама на п'ялах. Распрацоўваюцца тыповыя рашэнні жалезабетонных пралётных збудаванняў і упак маставых збудаванняў з улікам сучасных нагрузак. Ва ўсіх праектах выкарыстоўваецца сучасныя матэрыялы для рамонт і ўзмацнення існуючых маставых збудаванняў.

— «Белдзіпрадар» быў і застаецца заканадаўцам мод не толькі ў сферы канструкцыйных, тэхнічных, але і архітэктурна-дызайнерскіх рашэнняў...

— Калі быць дакладным, асноўным праекціроўшчыкам архітэктурна-дызайнерскіх рашэнняў на аўтамабільных дарогах Беларусі з'яўляецца наша архітэктурная майстарня. Штогод на дарогах рэспублікі з'яўляюцца сотні аўтабусных прыпынкаў, абсталяваныя па-

вільёнамі і малымі архітэктурнымі формамі, некалькі дзесяткі добраўпарадкаваных пляцовак адпачынку, якія арганічна ўліваюцца ў мясцовы ландшафт. Менавіта зыходзячы з патрэбы комплекснага будаўніцтва нашы архітэктары распрацоўваюць праекты, у якіх улічваюцца патрабаванні эканамічнасці, зручнасці эксплуатацыі і шырокага выкарыстання мясцовых матэрыялаў. Надзвычай важным з'яўляецца адпаведнасць архітэктурнага аблічча малых формаў традыцыям народнай архітэктуры Беларусі, а таксама сучасным патрабаванням да мастацкага праектавання і тэхнічнай эстэтыкі. Адзіства стылю, кампазіцыйных і колеравых прыёмаў, выкарыстанне новых матэрыялаў і спалучэння з традыцыйнымі, дазваляюць стварыць цэласныя і ў той жа час разнастайныя аб'екты дарожнай інфраструктуры.

— Ад імя ўсіх карыстальнікаў беларускіх дарог віншуем калектыў РУП «Белдзіпрадар» з юбілеем, жадаем новых дасягненняў і творчых удач.
Сяргей ПРОТАС,
Алена ДАЎЖАНОК,
Фота Яўгена ПЯСЕЦКАГА
і з архіва прадпрыемства.
РУП «Белдзіпрадар», УНП 100230496.

НА ЗДЫМКАХ:

- На аўтадарозе М-4 Мінск — Магілёў.
- Дырэктар РУП «Белдзіпрадар» Аляксей Георгіевіч ФЭДАРАЎ прымае адказныя рашэнні прама падчас будаўніцтва. (Мост цераз Дняпр у вёсцы Александрыя).
- Галоўны архітэктар праектаў Фёдар АДАМАЎ.
- Галоўныя інжынеры праектаў Клаўдзія ЛАБАСТАВА, Міхаіл АУЛАСЕНКА, Тамара ТАРАСЕВІЧ.
- Галоўныя інжынеры праектаў Міхаіл КРЭЧЭТНІКАЎ, Васіль ШЫМЧОНАК, Алег ЦЭПІКАЎ, Мікалай ЦІМАШЧУК.
- Галоўныя інжынеры праектаў Лідзія КАРАСЕВА, Людміла САСЕДКАВА, Мікалай ХАНЖЭНКО.
- Сучасны функцыянальны склад для захоўвання пясчана-солевай сумесі.
- На аўтадарозе М-3 Мінск — Віцебск.

Раджэндра Т'ЯГІ:

ІНДЫЙСКІЯ ІНВЕСТЫЦЫІ Ў ЭКАНОМІКУ БЕЛАРУСІ МОГУЦЬ СКЛАСЦІ МІЛЬЯРДЫ ДОЛАРАЎ

З паслом Індыі ў Беларусі Раджэндрам Кумарам Т'ягі сустражыцца карэспандэнт «Звязды».

— Спадар Т'ягі, мінула ўжо больш 15 гадоў з дня ўсталявання дыпламатычных адносін паміж нашымі краінамі і адкрыцця пасольства Індыі ў Беларусі. Чым, на ваш погляд, быў змяняльны гэты перыяд?

— Спраўды, гэтыя 15 гадоў былі паспяховымі і канструктыўным перыядам у справе ўсталявання нашага супрацоўніцтва і ўмацавання сяброўскіх сувязяў, якія існавалі паміж Індыяй і Беларуссю яшчэ ў часы СССР. Сёння беларуска-індыяцкія адносіны ў агульных рысах уяўляюць сабой лагічны працяг ранейшых стасункаў Савецкага Саюза і Індыі. Яна, дарчыні, адной з першых у свеце прызнала незалежнасць Беларусі.

асноўныя накірункі ўзаемадзеяння дзвюх дзяржаў. Як працэдуры гэты дакумент?

Гэтыя 15 гадоў былі насычанымі інтэнсіўнымі візітамі прадстаўнікоў абедзвюх краін, у тым ліку і на самым высокім узроўні. Двойчы наведаў Індыю Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка, у сваю чаргу ў Беларусь двойчы прыязджаў віцэ-прэзідэнт Індыі. Безумоўна, гэтыя візіты дапамаглі нам лепш разумець адзін аднаго, хутчэй зблізілі пазіцыі. Хачу падкрэсліць, сёння нашыя краіны маюць аднолькава высокае стаўленне да аднаго, хутчэй зблізілі пазіцыі. Хачу падкрэсліць, сёння нашыя краіны маюць аднолькава высокае стаўленне да аднаго, хутчэй зблізілі пазіцыі.

— Візіт Прэзідэнта Беларусі Аляксандра Лукашэнка ў Індыю быў вельмі паспяховым і плённым. Былі падпісаны важныя пагадненні. Адбылося яго важнае сустрэча, кансультацыі з кіраўніцтвам нашай краіны, прадстаўнікамі дзяржаўных структур, дзелавых і навуковых колаў. У сферы палітыкі Індыя яшчэ раз павердзіла сваё жаданне падтрымліваць кандыдатуру Беларусі ў рамках розных міжнародных арганізацый, нададзі выступіць у яе абарону пры спробе несправядліва абвінавачваць у парушэннях правоў чалавека. Таксама Індыя падтрымала ініцыятыву Беларусі развіцця стратэгічнае партнёрства з ёй ва ўсім магчымым сферах і па ўсім накірунках. У ходзе візіту Прэзідэнта Беларусі бакі дамовіліся павялічыць узровень гандлёвага абароту з амаль 200 мілья да 500 мільяў да 2010 года.

Такім чынам, прыняты ў Нью-Дэлі прэзідэнтамі Індыі і Беларусі сумесная дэкларацыя дала імпульс для актывізацыі дзелавых кантактаў і ўжо стала асновай для падпісання шэрагу іншых наступных дакументаў, напрыклад, мемарандуму аб ўзаемадзеянні.

— Не трэба быць вкліім экспертам па Індыі, каб бачыць, што паказчыкі гандлёвага абароту паміж нашымі краінамі не адпавядаюць іх патэнцыялу. Апошнім часам у нас нярэдка гавораць, што ёсць усе ўмовы для дасягнення ў сярэднетэрміновай перспектыве ўзаемнага гандлю ў 500 мільяў да 2010 года.

— Такім чынам, прыняты ў Нью-Дэлі прэзідэнтамі Індыі і Беларусі сумесная дэкларацыя дала імпульс для актывізацыі дзелавых кантактаў і ўжо стала асновай для падпісання шэрагу іншых наступных дакументаў, напрыклад, мемарандуму аб ўзаемадзеянні.

— Не трэба быць вкліім экспертам па Індыі, каб бачыць, што паказчыкі гандлёвага абароту паміж нашымі краінамі не адпавядаюць іх патэнцыялу. Апошнім часам у нас нярэдка гавораць, што ёсць усе ўмовы для дасягнення ў сярэднетэрміновай перспектыве ўзаемнага гандлю ў 500 мільяў да 2010 года.

Што датычыцца эканамічнага супрацоўніцтва, то яго паспяхова развіццё, расце ўзровень гандлёвага абароту. Індцы ўсяляк падтрымлівае Беларусь у яе намаганнях уступіць у Сусветную гандлёвую арганізацыю. Мы таксама гатовыя падзяліцца сваім вопытам і напрацаванымі ў сферы інфармацыйнай тэхналогіі. Існуе выдатная заканадаўчая база для развіцця супрацоўніцтва ў навукова-тэхнічнай, ваеннай і іншых галінах.

Гэтыя 15 гадоў, на мой погляд, сталі перыядам кансалідацыі ўсіх тых сяброўскіх ўзаемаадносін, якія дэталёва існавалі паміж Індыяй і Беларуссю.

— Сёлетня ў краінах Індыі і Беларусі падпісалі сумесную дэкларацыю, у якой вызначылі

Акрамя гэтага ў нас цудоўна гандлёвыя стасункі з Лацінскай Амерыкай, якая значна далей ад вашай краіны. Толькі летась індыйскія інвестыцыі за мяжой склалі больш як 50 мільярдў даляраў.

На мой погляд, існуючы дзве прычыны, якія стрымліваюць рост нашага ўзаемнага гандлёвага абароту. Першая, мы яшчэ недастаткова ведаем моцныя бакі аднаго і тэй сферы эканомікі нашых краін, у якіх маглі б эфектыўна працаваць. Наш эксартна-імартны кошык па ранейшым утрымлівае традыцыйныя тавары. З Індыі ў асноўным ідуць пастайкі чад, кавы, лекаў і медрэпаратраў, ад вас — калійныя ўгнаенні. А імплівае развіццё індыйскай эканомікі (9 працэнтаў) сярэдні штотгодвы прырост ВУП) адкрывае велізарныя магчымасці для супрацоўніцтва ў сферах, скажам, дарожнага будаўніцтва, вытворчасці дарожнай тэхнікі, абсталявання для шахтаў і г. д.

Другая прычына заключаецца ў тым, што асуднічае належны энтузіязм з боку дзяржаўнага сектара вашай эканомікі ў стварэнні сумесных прадпрыемстваў. Сёння Індыя ўяўляе велізарны рынак з насельніцтвам больш мільярд чалавек. Напрыклад, толькі здобываюцца галіна гатова набыць вашу прадукцыю ў вельмі значных аб'ёмах. Шэраг індыйскіх прадпрыемстваў працягваюць інтэрэс да стварэння сумеснай вытворчасці з Беларуссю, БелАзам, іншымі вядомымі заводамі.

Але і з вашага боку нам таксама трэба бачыць розныя памкненні і жаданне іці насустрач. Так мы чакаем пазітыўнага рашэння па пытанні супрацоўніцтва з Беларуссю. Нагадаю, Індыя прапанавала ўключыць у галіну здабычы калійных угнаенняў значныя інвестыцыі. І памеры могуць склацца мільярд даляраў ЗША. Мы не супраць стварэння СП з Беларуссю. Хачу адзначыць, што Індыя не чакае «небудзь прывілей ў асаблівых сідках. Мы разумеем, што вашы вытворцы калійных угнаенняў за свой якасны прадукт хочаць атрымаць дабраўтоўна. Адзінае, што рознічае індыйскі бок — гэта замест заключэння штотгодвых пагадненняў падпісаць доўгатэрміновы кантракт з мтай мець гарантываную пастайку калійных угнаенняў. На жаль, зацкаўленны ў іх пастайках індыйскі бізнэсменны, і я таксама, скажу шчыра, расчараваны тым, як вырашаецца гэта праблема.

Аднак ёсць і прыемныя моманты. Сёлетня ў лістападзе ў Нью-Дэлі павіна адбыцца спецыяльна-апаўнаважана выстава, якая, я ўпэўнены, даць магчымасці імпульс для развіцця ўзаемнага гандлю.

— Найбольш адчувальныя поспехі, які мне здаецца, у сферы навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва. Яно праверана часам. Аб гэтым гавораць і кантракты на мільёны даляраў. Беларускім навукоўцам і інжынерам ёсць

што прапанаваць індыйскім партнёрам, а ім у сваю чаргу ёсць што набыць і ўкараніць у ёсць. Я маю на ўвазе ўнікальныя тэхналогіі, інжынерна-тэхнічныя расшэні складаных праблем, скажам, у галіне зваркі металаў. Наколькі рэальным вам здаецца ажыццэўленне буйных сумесных праектаў з бюджэтам у сотні мільянаў даляраў?

— Згодны, існуе шмат кропак узаемавыгаднага дачынення ў сферы навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва. Гэтаму спрыяе і заканадаўчая база. Індыі ў Беларусі пашанцавала мець высокакваліфікаваных чалавечых рэсурс. Прынята ўдала структураваная праграма абмену. Цяпер навукоўцы і спецыялісты абедзвюх краін змогуць прыязджаць адзін да аднаго, праводзіць разам даследаванні. Асабліва ўважана навадзіцца ўдзелу маладых у навукова-тэхнічным абмене.

Дзякуючы беларускім спецыялістам, ноў-хаў і тэхналогіям у Індыі заснаваны цэнтр парашковай металургіі. Яшчэ адзін падобны цэнтр ужо па лазерных тэхналогіях зараз знаходзіцца ў стадыі падрыхтоўкі да адкрыцця.

Са свайго боку Індыя мае намер адкрыць свой адукацыйны цэнтр на базе мінскага парка высокіх тэхналогій. Адна з буйных індыйскіх энергетычных кампаній зараз вядзе перамовы з беларускімі калегамі аб умовах прыходу на наш рынак энергетыкі.

— У Беларусі добра ведаюць індыйскія лекі і медрэпараты, якія наша краіна імпартаў у значных аб'ёмах. Але мала хто ведае, што Індыя і Беларусі створана двухбаковая камісія па супрацоўніцтве ў галіне фармацэўтыкі. Чым яна канкрэтна займаецца?

— Спраўды, гэта шматбагацкая сфера ўзаемадзеяння. У нас ёсць неабходныя тэхналогіі, вопыт у вытворчасці якасных лекаў і медрэпаратраў, а ў вас ёсць патрэба ў іх. Так, камісія па фармацэўтыцы створана, але яна пакуль не пачала актыўна працаваць. Відзіць, зноў не хопіла энтузіязму ў абодвух бакоў. Хутчэй за ўсё, галіна фармацэўтыкі паступова стане часткай супрацоўніцтва ў рамках іншай камісіі, скажам, навукова-тэхнічнай.

Між іншым, наша краіна мела намер увесці на вельмі прымальным умовах, амаль што падарыць Беларусі, фармацэўтычнае прадпрыемства. Але яго будаўніцтва было напружана звязана з падпісаннем вышэйазнавага доўгатэрміновага кантракта па пастайках калійных угнаенняў. Чаму? Пытанні фармацэўтыкі і ўгнаенняў займаюцца адно міністэрства, а так як кантракт не быў падпісаны, то і гэты праект пакуль не разлізаны.

— У нашай краіне зарэгістравана не так многа сумесных беларуска-індыяцкіх прадпры-

емстваў, прадстаўніцтваў індыйскіх кампаній, прадпрыемстваў са 100-працэнтным індыйскім капіталам. Чаму? Ці магчымы тут змены ў недалёкай будучыні?

— Справа ў тым, што амаль усе індыйскія кампаніі — прыватныя. У іх іншыя падыходы пры пошуку партнёраў, чым у дзяржаўных структурах. Але ў Індыі яшчэ застаецца дастаткова колькасць дзяржаўных прадпрыемстваў. А таму акрэслена ў вашым пытанні сітуацыя можа змяніцца да лепшага. Бо існуючы нішы для стварэння дзяржаўных СП, у прыватнасці, у адбываючай галіне, вытворчасці сельскагаспадарчай тэхнікі.

— Дарчыні, індыйскі бок выказвае зацікаўленасць у развіцці супрацоўніцтва ў сельскай гаспадарцы. Маглі б вы канкрэтызаваць інтарэсы Індыі ў гэтай галіне?

— У першую чаргу сучасныя навукова-тэхнічныя распрацоўкі, сродкі абароны раслін ад шкоднай птушкі і жывёлагадоўлі. Вельмі абяцальнай справай можа стаць сумесная распрацоўка і вытворчасць сельскагаспадарчай тэхнікі.

— У нас шмат людзей захапляюцца культурай і мастацтвам Індыі: сотні тысяч аматараў вашага кіно, шмат прыхільнікаў вашай паэзіі, усё больш дзвучат і маладых жанчын наведваюць школы індыйскага танца. Прыкладна Дзень Індыі ў Беларусі ўжо стала добрай традыцыяй. У мінскім Доме дружбы рэгулярна адзначаецца Холі — індыйскае свята ясна, каханых і танцаў. Як надалей мяркуюцца развіццё ўзаемнае супрацоўніцтва па культурнай і гуманітарнай лініях?

— У беларусы вельмі цёплыя адносіны да культуры Індыі. Мне прыемна бачыць у вашай краіне вялікі інтарэс да індыйскай культуры, зацікаўленасць беларусаў бліжэй з ёй пазнаёміцца. Прынята наўдана праграма культурных абменаў уключае ў сабе шмат мерапрыемстваў і накірункаў: не толькі выставы, гастролі, канцэрты, турызм, але і студэнцкія арыштаты, настаяўнік, выкладчык ВНУ, студэнтка, спартсменка і г. д. У сумесных беларускіх і індыйскіх кінематэграфістаў, наколькі я ведаю, усё ёсць неаблага сумесныя праекты па вытворчасці фільмаў.

У сваю чаргу індусы цэнзяць і павяжаюць культуру Беларусі, яе вышэй, дасягненні тэатральнага і музычнага мастацтва. Да гэтага часу, на жаль, жыхары Індыі не мелі магчымасці на свае вочныя бачыць выштыленні вашых танцаваальных ансамбляў. Цяпер, з падпісаннем праграмы культурных абменаў, іх канцэрты стануць рэальнасцю. Я, дарчыні, і знаёмства з лепшымі ўзорамі тэатральнага мастацтва. Гутары Леанід ЛАХМАНЕНКА.

Невядомая старонка гісторыі ваеннай «Звязды»

У гісторыі газеты «Звязда» найбольш цяжкім і нават драматычным перыядам былі гады Вялікай Айчыннай вайны. І географічныя пункты выдання газеты мяняліся некалькі разоў: леголь у Мінску ў першыя дні вайны і ў Гомелі да 14 жніўня 1941 г., нелегальна ў акупаваным Мінску (у 1942 г. выйшла чатыры нумары) і ў Мінскай вобласці на востраве Зыслаў у Мінскім партызанскім элчунні з 27 студзеня 1943 г. па 1 ліпеня 1944 г., у вызваленым Мінску з 10 ліпеня 1944 г.

Многія ўдзельнікі выдання газеты папаціліся сваім жыццём за тое, каб данесці да жыхароў акупаванай Беларусі зводкі Савецкага Інфармірбюро і падняць народ на святочнаму ваіну за сваю Айчыну.

Па ініцыятыве і пры ўдзеле газеты «Звязда» выдасліся і «дочынныя» выданні: газета-платак «Раздадим фашистскую гадіну» (першы нумар выйшаў у Маскве 5 ліпеня 1941 г.), «Мінскіх большев!» і «Весті з Родины» (у акупаваным Мінску, дзе таксама былі наладжаны рэдакцыі газеты выданні лістовак з паведамленнямі Саўінфармірбюро і асобных брашураў). Аднак у гісторыі газеты ёсць і малавядомыя старонкі, якія адкрываюцца нават праз дзесяцігоддзі. Працуючы над стварэннем выстыкі «Пачатак...», супрацоўнікі музея знайшлі ў калекцыі газет яшчэ адно выданне газеты «Звязда» — агітплатак «Сталінскіх комиссары» № 17, жнівень 1941 г.

Сёння, магчыма, сама гэта назва выкліка ў маладога пакалення негатыўныя асацыяцыі, звязаныя з арыштамі і рэпрэсіямі. Каб зразумець ролю камісароў першага перыяду вайны, дазволім скасаваць інфармацыйную рэканструкцыю падзей таго цяжкага перыяду нашай гісторыі.

Ваенны камісар — гэта службавая асоба ва ўзброеным сілах, надзеленая ўрадам асаблівымі паўнамоцтвамі. Яны ўпершыню з'явіліся ў XVIII стагоддзі ў наёмных войсках італьянскіх рэспублік. Ваенныя камісары адгрыгалі сваю ролю і ў гісторыі Расіі, асабліва ў перыяд грамадзянскай вайны і ў будаўніцтве арміі новага тыпу. У жніўні 1940 г. інстытут ваенных камісароў быў скасаваны.

З пачаткам Вялікай Айчыннай вайны зноў узнікла неабходнасць у ваенных камісарах. Гэта быў час цяжкага адступлення Чырвонай Арміі па ўсёй лініі фронту, якая расцягнулася больш чым на тысячы кіламетраў па тэрыторыі Прыбалтыкі, Украіны, Беларусі. Не прайшоў і месяца з пачатку вайны, як на цэнтральным напрамку далёка заду ў тыле нямецка-фашысцкіх войскаў засталіся Мінск, Віцебск, Полацк... У «катла» сідкалі крываёе сотні тысяч байцоў і камандзіраў Чырвонай Арміі, і амаль столькі ж савецкіх ваенна-папярэжых гужам цягнуліся пад нямецкім канвоем у заходнім накірунку. Страты РККА ў асабовым складзе, танках, самалётах і іншай баявой тэхніцы за нільготны месяц баў у некаторых частках і злучэннях даходзілі да гранічнай лічбы, у выніку чаго часткі расфарміраваліся. Адначалася нямаля выпадак дэзерцірства і зданы ў палон, у тым ліку і камандзіраў. У той жа час нямецка-фашысцкія войскі нстрымна ірваліся да Берліна, Кіева і Масквы. Мы сталі тады ля краю Леаніда, і трэба было тэрмінова выратаваць становішча.

Адной з такіх мераў і з'явіўся Указ Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 16 ліпеня 1941 г. аб рэарганізацыі органаў прапаганды і ўвядзенні інстытуту ваенных камісараў у РККА. У ім гаварылася: «Ваіна запатрабавала, каб палітработнікі не абмяжоўва-

лі сваю работу прапагандай, а ўзялі на сябе адказнасць таксама і за ваенную работу на фронтах». І. В. Сталін, які ўмеў як ніхто іншы дакладна выкладаць свае думкі, вельмі дасціпна растлумачыў сутнасць і ролю ваеннага камісара: «Калі камандзір палка з'яўляецца кіраўніком палка, то камісар палка павінен быць бацькам і душой свайго палка».

Мы ведаем сёння прыхільна, калі камісары спраўдзілі першыя падымаліся ў бой і апошнімі выходзілі з бою, а многія з іх склалі галовы на палях бітвы. Хрэстаматычнымі сталі падвигі палітрука В. Клячкова з яго легендарным залкам: «Вялікая Расія, а адступіць няма куды: заду Масква!», дывійнага камісара Заходняга фронту Д. Лесцева, імя якога прывоілі знакамітаму браняпоезду і іншых. Не выпадкова камандуючы 4-й палыёй арміяй вермахта генерал-фельдмаршал Ганс Гюнтэр Кліоге заклікаў расстраляць ваіц камісараў на месцы, у палон не браць. Праіўнік разумее ролю камісараў у правале да дэталёва разлічанага «блцкнрга».

Зыходзячы з таго, што да восені 1942 г. камандныя кадры набылі вопыт вядзення баявых дзеянняў, заргатаваліся і палачнікі, павысіліся маральна-баявыя якасці асабовага складу, 9 кастрычніка 1942 г. Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР скасаваў інстытут ваенных камісароў і ўстанавіў поўнае адзіначале ва Узброеных Сілах СССР.

За гэты кароткі гістарычны прамежак часу ваенныя камісары з гонарам выканалі свае заданні ў самы цяжкі перыяд вайны. Аб іх шмат пісалі ўсе газеты. А беларуская газета «Звязда» стала выдаваць нават асобны агітплатак «Сталінскіх комиссары». У фонд нашай музея захоўваецца адзін яго экзэмпляр, які паступіў у 1947 годзе. Улічваючы, што Указ аб ўвядзенні інстытуту ваенных камісароў быў выданы 16 ліпеня, а ў фондзах захоўваецца жывіненскі экзэмп-

Ваенны камісар — гэта службавая асоба ва ўзброеным сілах, надзеленая ўрадам асаблівымі паўнамоцтвамі. Яны ўпершыню з'явіліся ў XVIII стагоддзі ў наёмных войсках італьянскіх рэспублік. Ваенныя камісары адгрыгалі сваю ролю і ў гісторыі Расіі, асабліва ў перыяд грамадзянскай вайны і ў будаўніцтве арміі новага тыпу. У жніўні 1940 г. інстытут ваенных камісароў быў скасаваны.

ляр, № 17, то можна меркаваць, што перыядычнасць яго выдання была дастаткова высокай, ён выходзіў прыкладна праз дзень. Месяцам выдання быў, хутчэй за ўсё, г. Гомель, які быў акупаваны 19 жніўня 1941 г. На жаль, ні дакументальныя звестак аб гэтым унікальным выданні, ні прозвішчэй мастакоў і журналістаў, якія выдалі гэты агітплатак, у музеі няма.

Малюванне ілюстрацыі гэтага ўнікальнага выдання, магчыма, у чымсьці і прымітывізнае, але тады невапта яны наглядна паказвалі ролю ваеннага камісара ў Чырвонай Арміі. Многія з гэтых малюнкаў носяць плакатны характар. Так, на другой старонцы мы бачым байца, які коле штыком пераможанага ворага. Падобны сюжэт паказаны на першым плакаце вайны, які быў выпушчаны 24 чэрвеня 1941 г. мастакамі Куркунікамі пад назвай «Беспасочнае разгромам і уничтожым врага». А малюнак з выявай камісара і падымае байцоў у бой, амаль супадае з самым вядомым фатаздымкам 1942 г. «Камбат» М. Альперта.

Такімі яны былі, ваенныя камісары 1941—1942 гг., такімі бачылі іх байцы на фронце, такімі паказалі і ў невядомых мастаці агітплатка «Сталінскіх комиссары» — аднаго з выданняў газеты «Звязда».

Галіна БАБУСЕНКА, вучоны сакратар Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны

Сёння ў музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны адбудзецца прэс-прэзентацыя новай інтэрактыўнай экспазіцыі «Партызанская зямлянка-друкарня газеты «Звязда».

Старая Літва позіркама мастака

Рэдкі шанц выпадзі сталічнаму глядачу ўбачыць упершыню прывезеную ў Беларусь мастацкую выставу вядомага літоўскага мастака Мсціслава Дабужынскага. Напівяныя мастацкі музей стары часовым месцам «прапіскі» гарадскіх пейзажаў староў Літвы. Гледзячы на іх, немагчыма не адчуць жаданне трапіць унутр карціны, убачыць намаляванае, можа, нават параўнаць, наколькі мастаку ўдалося перадаць унутраны стан простага і будзённага, на першы погляд, свету.

Напалову рускі, напалову літовец Мсціслаў Дабужынскі (1875—1957) нарадзіўся і жыў у Расіі, потым у Літве, Амерыцы, Еўропе. Жывапісу ў шырокім яго сэнсе — жывапісна і графічныя творы, часопісна графіка, ілюстрацыі да твораў класічнай і сучаснай яму літаратуры, спанаграфія — менавіта гэтым прысвечыў сваю творчасць Мсціслаў Дабужынскі.

Выставу можна паглядзець да 19 снежня.

ШАШКІ

«Пагода ў доме»-4

У мінулым выпуску мы аб'явілі чашэртны класіфікацыйны конкурс на прызы калектыву Свіслацкага прадпрыемства жылёва-камунальнай гаспадаркі (кіраўнік Канстанцін Міхайлавіч БАРЭЛЬ) — з нормай першага спартыўнага разраду па шашках.

Будучы адзначаны пераможцы конкурсу, суддзя конкурсу і каардынатар, а таксама лепшая рашальніца. А каб стаць прыхілачным рашальнікам альбо пацвердзіць гэта высокае званне, трэба быць вельмі пільным і не прапусціць, калі будучы ў пазіцыях лабачныя развязкі або задумкі аўтара, якія пры моцнай гульні чорных не развязаюцца. Таму за ўлічэннем гэтых істотных недахопу налічваюцца праміяльныя балы. Некампзіцыйныя варыянты ў асноўным рашэнні і падманлівыя сіды не прыводзяцца. Норма ж другога разраду — выканаць усе 12 заданняў, кожнае з якіх азначаецца ў адно ачко.

А цяпер падзеім другога заданне (аўтар Дзмітрый Камчыцкі, Магілёў):

БЕЛЫЯ: а1, б6, д6, е1, е5, ф6, г7, h2, h6 (9), ЧОРНЫЯ: а7, б2, с3, d4, f2, f4, g3, h4, h8 (9).

Майстарскае афармленне ідэі. Пераканайцеся ў гэтым самастойна. Таксама будзем рады вашым разгадкам.

№ 10 (даслаў В. Грабенка). Першая задумка невядомага аўтара: 1. dс7 2. f:б6 3. e:g3 4. dс3 5. ба7 6. a:g5x. Другая: 1. dс5 2. e:g3 3. de7 4. dс3 5. с:e7 6. e:f8x.

№ 11 (Д. Камчыцкі). 1. fг7 2. сd6 3. f:д6 4. a:з3 5. bс5x;

№ 12 (Д. Камчыцкі). 1. bс7 2. с:a5 3. ab8 4. b:c5 5. с:g5 6. a:c3x. ТРЫ ТУРНІРЫ (В. Басінок — І. Пракаповіч): 1. сd6 2. сb4 3. e:f4 4. g:h8x.

АМАТАРАМ СТАКІЕТАК (П. Кажанюк): 44 (39A) 11 (23) 7, 45x. А(34-40) 35 (23) 40, 1x.

Рашалі: 1. Прадук (Пастаў), Аляксандра Камінска (Велітка), В. Краучук І. С. Нячаев (Баранавіч), А. Т. Макевіч (Жодзіна), А. Т. Янчук і яго вучні Дзінся Семянко, Тацяна Трацюк і Дзінся Шаўчук (Камянец), П. Шклюдэў (Наваполацк), А. Перавозніку і У. Сяляжніцкі (Рагачоў), У. Бандарчук, М. Барысенка, А. Мікуліч і В. Савіцкі (в. Лугавая Слабада Мінскага раёна), А. і І. Ашышкіны і У. Ціханяў (п/а Рудавіка Нясвіжскага раёна), У. Аўласенка (Гродна), В. Талкачоў (в. Удзвічцы Клімавіцкага раёна), Д. Камчыцкі (Магілёў), І. Аст-роўскі і С. Гурывовіч (Мінск), В. Жукоўскі (Г. Барань Аршанскага раёна), А. Кіслы (Узда), К. Козел (в. Ласосна Гродзенскага раёна), А. Агівей (Кобрын), А. Пярхальскі (Глыбокае), У. Сямашка (Брест), І. Буйк (в. Бацяны Воранаўскага раёна) і інш.

Увага: у заданні № 5 бліжчонкурс-36 (10 лістапада) простая чорных знаходзіцца не на h2, а на h4.

Рашаем, адказваем

Праверце, калі ласка, рашэнні змешчаных раней пазіцыяў.

КЛАСІФІКАЦЫЙНЫ КОНКУРС (на прызы нашага шчодрата чытача навукоўца Івана Іванавіча АСТРОУСКАГА):

Інфарм-укол Хуткасць думкі — залог бадзёрасці

Калі раніцай не атрымалася зрабіць фізарядку, паспрабуйце стымуляваць свае думкі. Гэта таксама надасць бадзёрасці!

Амерыканскія даследцы з Прынстонаскага і Гарвардскага ўніверсітэтаў прапанавалі добраахвотнікам чытаць услыш — хутка ці павольна — выказванні, якія з'яўляліся на экране. Палове ўдзельнікаў даліся аптымістычныя фразы («Я адчуваю сябе цудоўна!»), а палове — сумныя («Я хачу заснуць і ніколі не праўнуцца»). Тыя, хто чытаў свой т

